

LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS KONTROLĖ

VALSTYBINIO AUDITO ATASKAITA MOKESTINIŲ NEPRIEMOKŲ ADMINISTRAVIMO VERTINIMAS

2010 m. lapkričio 11 d. Nr. VA-P-60-1-20
Vilnius

Auditas atliktas, vykdant
Valstybės kontrolės 6-ojo audito departamento
direktoriaus Rimanto Sanajevo
2010-01-29 pavedimą Nr. P-60-1

Auditą atliko valstybinių auditorių grupė:
Kristina Vaivadienė (grupės vadovė)
Aušra Maziukaitė
Tomas Sinica
Birutė Giniotienė

Auditas pradėtas 2010-02-01
Auditas baigtas 2010-11-08

Su valstybinio audito ataskaita galima susipažinti
Valstybės kontrolės interneto puslapyje
adresu www.vkontrole.lt

TURINYS

Santrauka	3
Įžanga	5
Audito apimtis ir metodai	7
Audito rezultatai	10
1. Mokestinių nepriemokų ir įmokų įsiskolinimo apimtys ir administratoriai	10
2. Mokestinės nepriemokos ir įmokų įsiskolinimo mažinimo priemonės	12
2.1. Mokestinių nepriemokų ir įmokų įsiskolinimo mokėjimo lengvatos	13
2.1.1. Mokestinių nepriemokų ir įmokų įsiskolinimo mokėjimo lengvatų taikymo trūkumai	17
2.1.2. Mokestinių nepriemokų ir įmokų įsiskolinimo mokėjimo lengvatų apimtys	20
2.2. Priverstinis mokestinės nepriemokos ir įmokų įsiskolinimo išieškojimas	22
2.3. Mokestinių nepriemokų ir įmokų įsiskolinimo pripažinimas beviltiškais ir nurašymas	27
3. Mokestinės nepriemokos ir įmokų įsiskolinimo išieškojimo sąnaudos	31
4. Mokesčių administratorių bendradarbiavimas administruojant mokestines nepriemokas ir įmokų įsiskolinimus	35
Išvados ir rekomendacijos	37
Priedai	40

SANTRAUKA

Pastaraisiais metais dėl susiklosčiusių nepalankių ekonominių aplinkybių didėjo mokesčių mokėtojų nesumokėtų mokesčių nacionaliniam biudžetui ir įmokų įsiskolinimo valstybinio socialinio draudimo fondui suma. Ir Valstybinės mokesčių inspekcijos administruojama mokestinė nepriemoka, ir Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos administruojamas įmokų įsiskolinimas per pastaruosius dvejus metus augo 70 proc. Auganti mokestinė nepriemoka ir įsiskolinimas valstybinio socialinio draudimo fondui daro neigiamą įtaką pajamų surinkimui, o laiku negautiems mokesčiams ir įmokoms išieškoti patiriamos papildomos administravimo sąnaudos.

Valstybinio audito metu buvo siekiama nustatyti, ar mokesčių administratoriai užtikrina efektyvų mokestinės nepriemokos ir įmokų įsiskolinimo administravimą, taikydami mokestinės nepriemokos ir įmokų įsiskolinimo mažinimo priemones.

Audito metu nustatyta, kad Valstybinė mokesčių inspekcija ir Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba taiko analogiškus mokestinės nepriemokos ir įmokų įsiskolinimo fondui administravimo modelius, tačiau skiriasi administravimo procedūros. Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba, skirtingai nei Valstybinė mokesčių inspekcija, už suteiktą įmokų įsiskolinimo fondui sumokėjimo atidėjimą neskaičiuoja palūkanų, todėl fondo administratorius patiria papildomų nekompensuojamų sąnaudų. Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba ir Valstybinė mokesčių inspekcija, mažindamos mokestinę nepriemoką ir įmokų įsiskolinimą, naudoja priemones, kurių taikymas dėl reglamentavimo trūkumo gali būti neskaidrus. Tai sudaro prielaidas valstybei negauti pajamų, o mokesčių mokėtojais neskatinami vykdyti mokestinių įsipareigojimų.

Audito metu nustatyta, kad Valstybinė mokesčių inspekcija ir Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba neturi pagrįstos ekonomiškai naudingos minimalios išieškotinos sumos, mokestinė nepriemoka ir įmokų įsiskolinimas nėra mažinami bendrais, koordinuotais veiksmais, patiriant mažesnes sąnaudas. Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba, priverstinai išieškodama įmokų įsiskolinimą fondui, pastaraisiais metais neindeksavo minimalios išieškotinos sumos, todėl gali būti neefektyviai naudojami žmogiškieji ir materialiniai fondo administratoriaus ištekliai. Mokesčių administratoriai taip pat neturi vienodos sumokėtų sumų įskaitymo, skolų pripažinimo beviltiškomis ir jų nurašymo sistemos.

Siekdami sumažinti mokestinę nepriemoką ir įmokų įsiskolinimą bei pagerinti jų administravimą, Lietuvos Respublikos Vyriausybei rekomendavome inicijuoti bendros mokestinės nepriemokos ir įmokų įsiskolinimo administravimo sistemos sukūrimą, kurioje būtų numatytas vienodas taikomų mokestinių nepriemokų ir įmokų įsiskolinimo mokėjimo lengvatų

reglamentavimas, vienoda, pagrįsta ekonomiškai naudingos minimalios išieškotinos mokestinės nepriemokos ir įmokų įsiskolinimo apskaičiavimo metodika, diferencijuotas priverstinio poveikio priemonių taikymas pagal mokestinės nepriemokos ir įmokų įsiskolinimo dydį, vienodas beviltiškų ir nurašomų mokestinių nepriemokų ir įmokų įsiskolinimo reglamentavimas.

Iki bus sukurta bendra mokestinių nepriemokų ir įmokų įsiskolinimo administravimo sistema, Valstybinei mokesčių inspekcijai rekomendavome reglamentuoti mokestinės nepriemokos priverstinio išieškojimo veiksnių stabdymo ar nepradėjimo priemonės taikymo atvejus, procedūras, vertinimo kriterijus, terminą, užtikrinti mokestinės nepriemokos išieškojimą iki priverstinio išieškojimo senaties termino pasibaigimo.

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijai rekomendavome numatyti palūkanas už atidėtą valstybinio socialinio draudimo įmokų įsiskolinimo sumokėjimą, Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybai – reglamentuoti praktikoje taikomą einamųjų įmokų priverstinio išieškojimo procedūrų stabdymą ar nepradėjimą, numatant procedūras, vertinimo kriterijus, terminus.

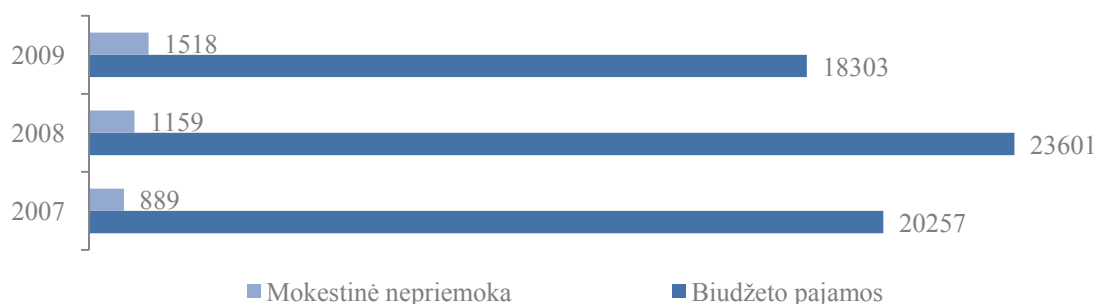
Tikimės, kad įgyvendinus pateiktas rekomendacijas pagerės mokestinių nepriemokų ir įmokų įsiskolinimo administravimas, sumažės mokestinių nepriemokų ir įmokų įsiskolinimo apimtys.

IŽANGA

Pastaraisiais metais didėja valstybei ir įvairiems fondams mokesčių mokėtojų laiku nesumokėtų mokesčių ir įmokų suma. Mokestinė nepriemoka – tai laiku negautos pajamos, kurioms susigrąžinti reikalingos papildomos administravimo sąnaudos (tiek piniginių lėšų, tiek žmogiškųjų išteklių).

Mokestinė nepriemoka nacionaliniam biudžetui 2007 m. sudarė 4,4 proc. visų pajamų, o 2009 m. – 8,3 proc. (1 pav.). Per dvejus metus mokestinė nepriemoka nacionaliniam biudžetui išaugo 70 proc.

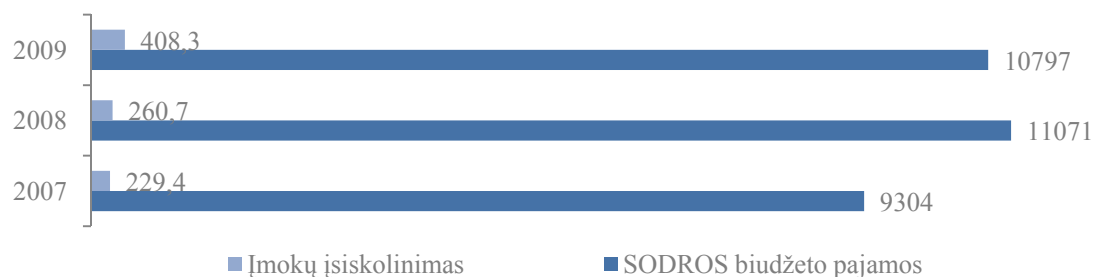
1 pav. Nacionalinio biudžeto pajamų ir mokestinės nepriemokos dinamika 2007–2009 m., mln. Lt

Šaltinis – pagal Finansų ministerijos pateiktus duomenis

Įmokų įsiskolinimas Valstybinio socialinio draudimo fondo (toliau – SODRA) biudžetui 2007 m. sudarė 2,5 proc. SODROS biudžeto pajamų, o 2009 m. – 3,8 proc. (2 pav.). Per dvejus metus SODROS biudžeto įsiskolinimas išaugo daugiau nei 70 proc.

2 pav. SODROS biudžeto pajamų ir įmokų įsiskolinimo dinamika 2007–2009 m., mln. Lt

Šaltinis – pagal SODROS valdybos pateiktus duomenis

Didėjanti mokestinė nepriemoka ir įmokų įsiskolinimas daro neigiamą įtaką pajamų surinkimo įsipareigojimams.

Mokestinę nepriemoką ir įmokų įsiskolinimą administruojančios institucijos – Valstybinė mokesčių inspekcija, Lietuvos muitinė ir SODROS valdyba – taiko skirtingas mokestinės nepriemokos ir įmokų įsiskolinimo administravimo priemones. Nėra bendros mokestinių nepriemokų ir įmokų įsiskolinimo valdymo duomenų bazės. Dėl šių priežasčių gali būti nepakankamai rezultatyvus mokesčių mokėtojų mokestinių nepriemokų ir įmokų įsiskolinimų administravimas, neišnaudojamos arba nepakankamai išnaudojamos Mokesčių administravimo

įstatyme ir kituose teisės aktuose numatytos administravimo priemonės. Valstybinė mokesčių inspekcija turi teisę savo iniciatyva nepradėti arba sustabdyti mokestinės nepriemokos išieškojimą, tačiau ši procedūra nėra aiškiai reglamentuota ir gali turėti įtakos beviltiškų skolų susidarymui.

Įvardytos priežastys paskatino Valstybės kontrolę 2010 m. valstybinio audito programoje numatyti Mokestinių nepriemokų administravimo valstybinį veiklos auditą, siekiant nustatyti reikšmingiausias problemas, kurios gali turėti įtakos mokestinės nepriemokos ir įmokų įsiskolinimo didėjimui, beviltiškų skolų susidarymui, skaidrių valstybės pagalbos sąlygų sąžiningam verslui sukūrimui.

AUDITO APIMTIS IR METODAI

Audito objektas – mokestinių nepriemokų administravimas. Audito objektas apima Valstybinės mokesčių inspekcijos administruojamas mokesťines nepriemokas ir Valstybinio socialinio draudimo fondo administratoriaus administruojamus įmokų įsiskolinimus.

Mokestinė nepriemoka – mokesčio nepriemoka ir mokesčių mokėtojo mokesčio įstatymo ar jo pagrindu priimto lydimosios teisės akto nustatyta tvarka laiku nesumokėtos su mokesčiu susijusios sumos¹.

Įmokų įsiskolinimas – SODROS biudžetui laiku nesumokėtų valstybinio socialinio draudimo įmokų ir su jomis susijusių sumų įsiskolinimas. Sąvokos „Įmokų įsiskolinimas“ teisės aktai neapibrėžia.

Audito subjektai – Valstybinė mokesčių inspekcija prie Finansų ministerijos (toliau – VMI prie FM), Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos. Audito procedūros buvo atliekamos Vilniaus apskrities valstybinėje mokesčių inspekcijoje.

Audito tikslas – įvertinti mokestinių nepriemokų ir įmokų įsiskolinimo administravimo proceso efektyvumą.

Vertinimo kriterijai:

- mokestinių nepriemokų ir įmokų įsiskolinimo administravimo reglamentavimo pakankamumas administruojant mokesťines nepriemokas ir įmokų įsiskolinimą;
- santykis tarp išieškotų mokestinių nepriemokų, įmokų įsiskolinimo ir visų išieškotinių mokestinių nepriemokų, įmokų įsiskolinimo;
- išieškojimo veiksmus atliekančių padalinių sąnaudų ir išieškotos sumos santykis;

Audito metodai. Duomenis rinkome taikydami tikrinimo (dokumentų nagrinėjimo), paklausimo, palyginimo ir analitinės procedūras. Audito metu nagrinėjome teisės aktus, reglamentuojančius audito subjektų veiklą, mokestinių nepriemokų ir įmokų įsiskolinimo sumokėjimą ir išieškojimą. Susipažinome su VMI prie FM ir Finansų ministerijos nepriemokos pažymų duomenimis, informacija apie nacionalinio biudžeto pajamų surinkimą ir užduočių vykdymą, SODROS valdybos skelbiama informacija apie įmokų mokėjimą, žiniasklaidoje

¹ Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymas, 2004-04-13 Nr. IX-2112, 2 str. 17 d.

skelbiama informacija apie mokesčių mokėjimo problemas, su kuriomis susiduria ūkio subjektai, VMI prie FM Vidaus audito departamento atliktu auditu² mokestinių nepriemokų išieškojimo srityje. Buvome susitikę su Lietuvos pramonininkų konfederacijos, Lietuvos statybininkų asociacijos atstovais. Taip pat buvo nagrinėjama Jungtinės Karalystės ir kitų šalių mokestinių nepriemokų administravimo patirtis.

Audito metu naudotos atrankos pateikiamos 1 priede. Audito ataskaitoje naudojami simboliniai fizinių ir juridinių asmenų pavadinimai.

Audito metu nebuvo audituota Lietuvos muitinės mokestinė nepriemoka dėl mažos administruojamos mokestinės nepriemokos dalies. Taip pat audito metu nebuvo audituotas savanoriškas mokestinių nepriemokų mokėjimas (VMI prie FM Vidaus audito departamento atlikto audito metu nagrinėta ši problema), mokestinių nepriemokų įskaitymas iš mokesčių mokėtojo turimos permokos, mokestinių nepriemokų perėmimas (šioje srityje išankstinio tyrimo metu problemų nenustatyta).

Audituojamas laikotarpis: 2007–2009 m., kai kuriais atvejais buvo naudojami ir 2010 metų duomenys.

Audito metu audito įrodymai buvo renkami vadovaujantis nuostata, kad audito ir kiti subjektai pateikė išsamią ir objektyvią informaciją, o pateiktų dokumentų kopijos atitinka jų originalus.

Valstybinis auditas atliktas vadovaujantis Valstybinio audito reikalavimais³.

Sutrumpinimų paaiškinimas:

MAĮ – Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymas, 2004-04-13, Nr. IX-2112, su vėlesniais papildymais ir pakeitimais;

VMI – Valstybinė mokesčių inspekcija, kurią sudaro Valstybinė mokesčių inspekcija prie Finansų ministerijos (centrinis mokesčių administratorius) ir teritorinės mokesčių inspekcijos (vietos mokesčių administratoriai)⁴;

VMI prie FM – Valstybinė mokesčių inspekcija prie Finansų ministerijos;

SODRA – Valstybinio socialinio draudimo fondas;

SODROS administratorius – Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos ir jos teritoriniai skyriai;

SODROS biudžetas – Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžetas;

² Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Finansų ministerijos Vidaus audito departamento 2008-09-12 „Mokestinių nepriemokų išieškojimo vykdymo vertinimo vidaus audito ataskaita“ Nr. (15.10-02)-255-7. Audito tikslas – įvertinti, ar mokestinių nepriemokų išieškojimo procedūras VMI vykdo tinkamai ir ar užtikrinta šių procedūrų vykdymo kontrolė.

³ Lietuvos Respublikos valstybės kontrolieriaus 2002-02-21 įsakymas Nr. V-26 (Lietuvos Respublikos valstybės kontrolieriaus 2004-01-20 įsakymo Nr. V-12 redakcija) „Dėl valstybinio audito reikalavimų patvirtinimo“.

⁴ Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymas, 2004-04-13 Nr. IX-2112, 18 str.

Lietuvos muitinė – Muitinės departamentas prie Finansų ministerijos ir teritorinės muitinės;
AB Turto bankas – Turto bankas;
MPS – mokestinės paskolos sutartis.

AUDITO REZULTATAI

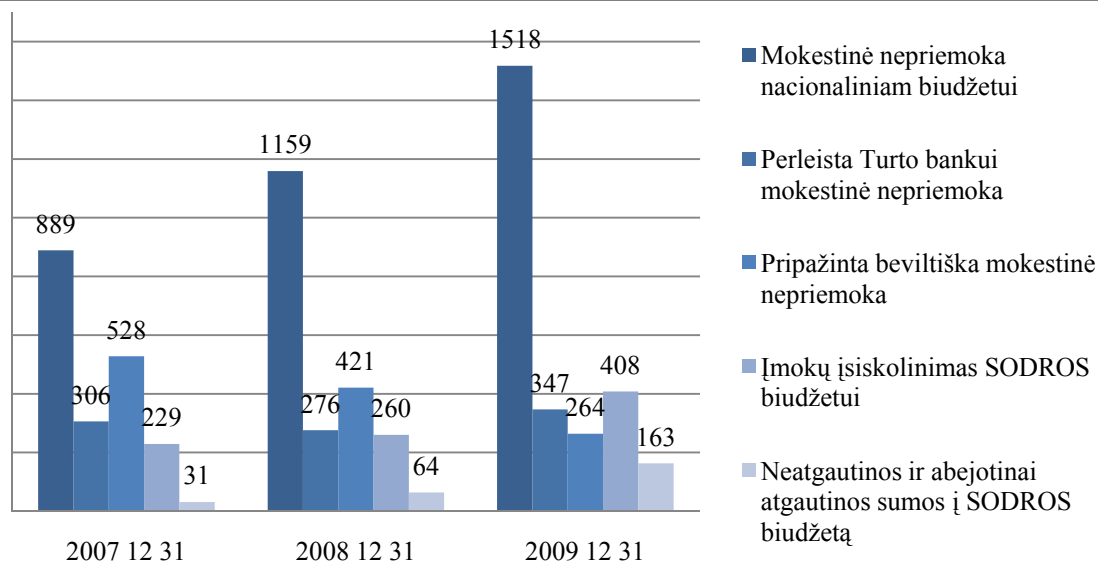
1. Mokestinių nepriemokų ir įmokų įsiskolinimo apimtys ir administratoriai

Vadovaujantis MAĮ, už įstatyme nurodytų mokesčių administravimą, išskyrus muitus ir valstybinio socialinio draudimo įmokas, atsakinga VMI. Už muitų administravimą atsakinga Lietuvos muitinė. Valstybinio socialinio draudimo įmokos pagal MAĮ administruojamos tiek, kiek tai nustatyta Valstybinio socialinio draudimo įstatyme.

Mokestinę nepriemoką nacionaliniam biudžetui administruoja VMI ir Lietuvos muitinė: VMI – beveik 92 proc., likusią dalį – Lietuvos muitinė. Valstybinio socialinio draudimo įmokų įsiskolinimą SODROS biudžetui pavesta administruoti SODROS administratoriui⁵.

Pagal Finansų ministerijos Nepriemokų pažymas⁶, mokesčių mokėtojų mokestinė nepriemoka nacionaliniam biudžetui 2007 m. pabaigoje sudarė 889 mln. Lt, 2008 m. – 1 159 mln. Lt, 2009 m. – 1 518 mln. Lt. Per pastaruosius dvejus metus mokestinė nepriemoka padidėjo 629 mln. Lt. 2010 m. birželio 30 d. mokestinė nepriemoka siekė 1 986 mln. Lt. Įmokų įsiskolinimai SODROS biudžetui taip pat išaugo nuo 229 mln. Lt 2007 m. iki 408 mln. Lt 2009 m., taigi per dvejus metus padidėjo 179 mln. Lt (3 pav.).

3 pav. Mokestinės nepriemokos ir įmokų įsiskolinimo kitimo dinamika 2007–2009 m. (tūkst. Lt)

Šaltinis – Finansų ministerija, SODROS administratorius.

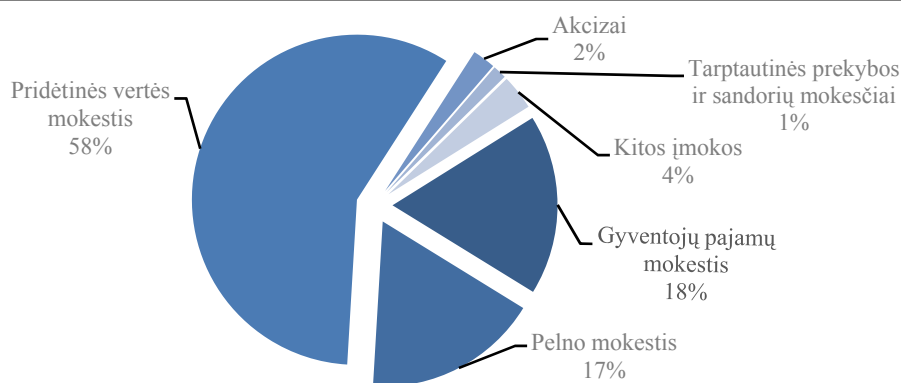
⁵ Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo įstatymas, 1991-05-21 Nr. I-1336 (2004-11-04 įstatymo Nr. IX-2535 redakcija).

⁶ 2008-01-01, 2009-01-01, 2009-12-31, 2010-06-30 Nepriemokų pažymų duomenys.

Nepriemokų pažymoje⁷ į mokestinę nepriemoką nėra įskaitoma beviltiška mokestinė nepriemoka bei Turto bankui perleista mokestinė nepriemoka, šios sumos pateikiamos atskirai. Auditorių nuomone, tikrasis bendras mokestinės nepriemokos ir įmokų įsiskolinimo dydis, įvertinus visas mokesčių administratorių administruojamas mokesťines nepriemokas, įmokų įsiskolinimus bei beviltiškas mokesťines nepriemokas ir neatgautinas ar abejotinai atgautinas sumas, 2009 m. sudarė 2 700 mln. Lt (3 pav.). Ši suma nuo 2007 m. iki 2009 m. padidėjo 36 proc.⁸

2009 m. didžiausią mokestinės nepriemokos nacionaliniam biudžetui dalį (58 proc. visos mokestinės nepriemokos) sudarė pridėtinės vertės mokesčio nepriemoka. 2009 m. pabaigoje ji sudarė 882,5 mln. Lt, gyventojų pajamų mokesčio nepriemoka ir pelno mokesčio nepriemoka – atitinkamai 268 mln. Lt ir 260 mln. Lt (18 proc. ir 17 proc. visos mokestinės nepriemokos).

4 pav. Mokestinės nepriemokos struktūra 2009 m. gruodžio 31 d.

Šaltinis – Finansų ministerija

Įmokų įsiskolinimo SODROS biudžetui struktūra pateikiama ne pagal įmokų rūšis, o pagal draudėjų grupes. 2009 m. didžiausias įmokų įsiskolinimas SODROS biudžetui – akcinių bendrovių ir uždaryjū akcinių bendrovių įsiskolinimas (84 proc.).

Audito metu nustatyta, kad informacija apie mokestinės nepriemokos nacionaliniam biudžetui sandarą pagal nepriemokos dydį, jos atsiradimo laiką (skolos „amžių“) audituojamu laikotarpiu nebuvo kaupiama. Pagal VMI informaciją, panašaus pobūdžio analizė buvo atlikta 2007 m. rugpjūčio 1 d., tada nustatyta, kad VMI iš viso turėjo 304 488 skolininkus, iš kurių 76 proc. – fiziniai asmenys, ir kad tik 0,4 proc. visos mokestinės nepriemokos sudarė sumos, kurios neišieškamos, nes jų išieškojimo sąnaudos yra didesnės nei mokestinė nepriemoka.

Didėjanti mokestinė nepriemoka ir įmokų įsiskolinimas turi neigiamos įtakos nacionalinio ir SODROS biudžetų pajamoms.

⁷ Lietuvos Respublikos finansų ministro 2003-01-29 įsakymu Nr. 1K-019 (2010-01-22 įsakymo Nr. 1K-020 redakcija) patvirtinta forma.

⁸ 3 pav. pateikiamų 2009 m. ir 2007 m. visų mokestinės nepriemokos ir įmokų įsiskolinimo sudedamųjų dalių sumų skirtumo santykis su 2007 m. mokestinės nepriemokos ir įmokų įsiskolinimo sudedamųjų dalių suma.

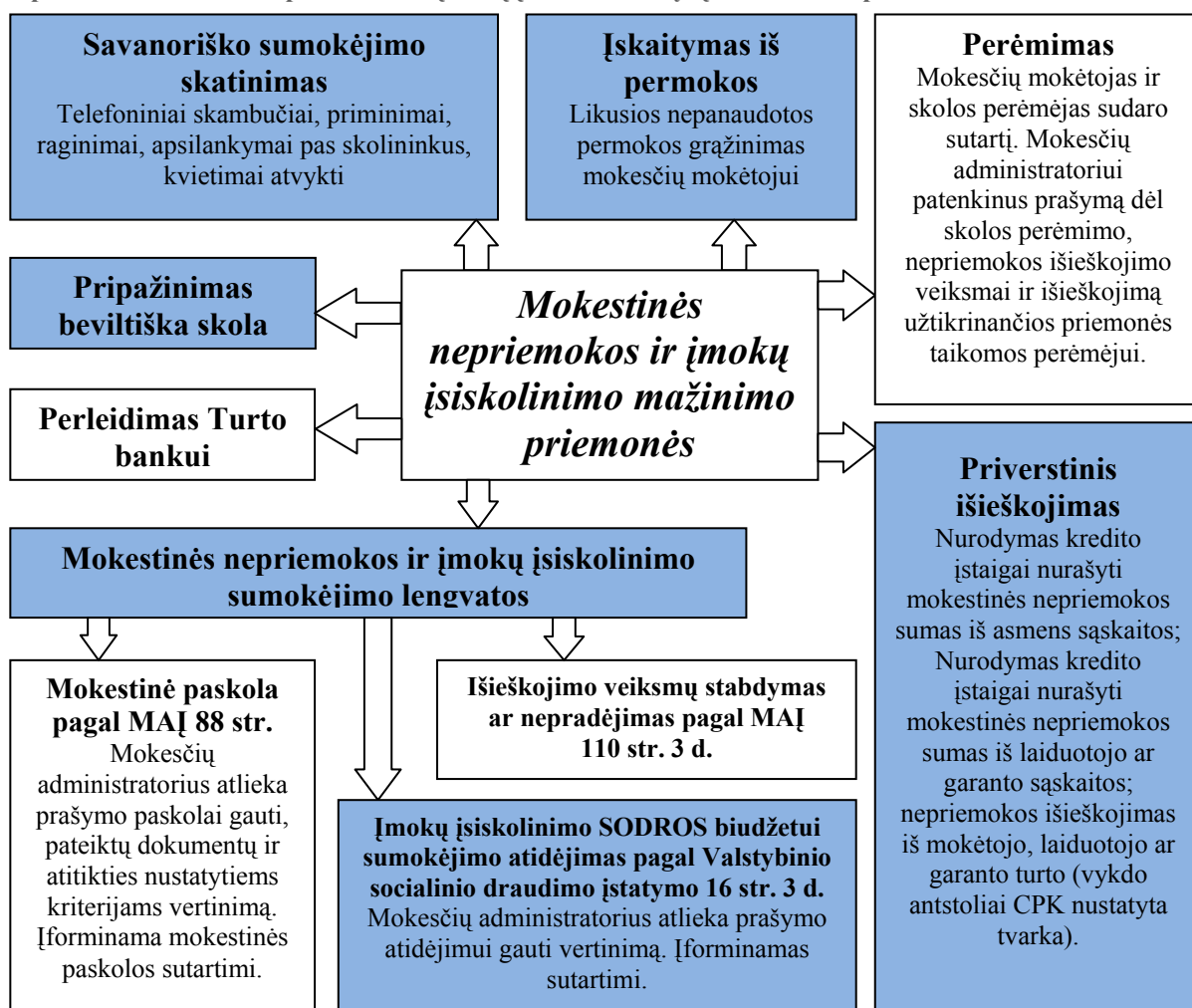
2. Mokestinės nepriemokos ir įmokų įsiskolinimo mažinimo priemonės

Vienas iš mokesčių administratorių tikslų, nepaisant to, kokius mokesčius administruoja, yra esamos mokestinės nepriemokos ir įmokų įsiskolinimo mažinimas. Šiam tikslui įgyvendinti kiekvienas mokesčių administratorius pasirenka atitinkamas priemones, kurios nustatytos jų veiklą reglamentuojančiuose teisės aktuose.

Administruodama mokestinę nepriemoką VMI ir Lietuvos muitinė vadovaujasi MAĮ nustatytomis mokestinės nepriemokos atsiradimo, administravimo, perleidimo, pripažinimo beviltiška ir pasibaigimo pagrindų teisės normomis, o SODROS administratorius – Valstybinio socialinio draudimo įstatymu⁹.

5 pav. nurodytos mokestinės nepriemokos ir įmokų įsiskolinimo mažinimo priemonės. VMI naudojami visomis šiomis priemonėmis, o SODROS administratorius – kai kuriomis (5 pav. išskirtos priemonės, kurias taiko SODROS administratorius).

5 pav. Mokestinės nepriemokos ir įmokų įsiskolinimo dydį mažinančios priemonės

Šaltinis – VK.

⁹ Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo įstatymas, 1991-05-21 Nr. I-1336 (2004-11-04 įstatymo Nr. IX-2535 redakcija).

Audito metu nustatyta, kad VMI ir SODROS administratorius taiko tokius pačius mokestinės nepriemokos ir įmokų įsiskolinimo mažinimo būdus, tačiau skiriasi jų priverstinio išieškojimo atsiradimo pagrindai laiko atžvilgiu. Atsiradus mokestinei nepriemokai VMI skatina savanorišką mokesčių mokėjimą. VMI įgyja teisę priverstinai išieškoti mokestinę nepriemoką po to, kai praeina raginime sumokėti numatytas laikotarpis arba 20 dienų po mokestinės nepriemokos atsiradimo, jei raginimas nebuvo išsiųstas. SODROS administratorius teisę priverstinai išieškoti įmokų įsiskolinimą įgyja praėjus 5 dienoms po įmokos įsiskolinimo atsiradimo.

Mokesčių administratorių taikomomis savanoriško mokestinės nepriemokos ir įmokų įsiskolinimo sumokėjimo, mokestinės nepriemokos perėmimo ar įskaitymo iš mokesčių permokos, mokestinių paskolų suteikimo ar priverstinio išieškojimo veiksnių stabdymo ar nepradėjimo priemonėmis siekiama didinti mokesčių administratorių ir mokesčių mokėtojų bendradarbiavimą (taip pat ir verslo tausojimą).

2.1. Mokestinių nepriemokų ir įmokų įsiskolinimo mokėjimo lengvatos

Viena iš mokestinės nepriemokos mažinimo priemonių yra mokestinės nepriemokos ar įmokų įsiskolinimo mokėjimo lengvatų taikymas. VMI taikomos mokestinės nepriemokos mokėjimo lengvatos – mokestinės nepriemokos atidėjimas arba išdėstymas suteikiant mokestinę paskolą¹⁰ ir priverstinių išieškojimo priemonių nepradėjimas arba stabdymas¹¹. SODROS administratorius taiko įsiskolinimo SODROS biudžetui sumokėjimo atidėjimą¹².

Mokestinės paskolos

Mokesčių administratorius gali mokestinę nepriemoką atidėti arba išdėstyti pagal finansų ministro nustatytą tvarką¹³, kurioje numatyta, jog mokesčių mokėtojas gali prašyti:

- atidėti jam priklausančios sumokėti mokesčių sumos sumokėjimo terminą ir sumokėti visus mokesčius sutartyje nustatytą dieną;
- išdėstyti jam priklausančią sumokėti mokesčių sumą dalimis pagal mokestinės paskolos sutartyje nurodomą grafiką.

Sprendimą atidėti ar išdėstyti mokestinės nepriemokos mokėjimą priima vietos mokesčių administratorius. Mokestinė nepriemoka gali būti atidėta arba išdėstyta tik tada, kai:

- ją sumokėjęs mokesčių mokėtojas pakliūtų į kritinę padėtį;

¹⁰ Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymas, 2004-04-13 Nr. IX-2112, 88 str.

¹¹ Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymas, 2004-04-13 Nr. IX-2112, 110 str. 3 d.

¹² Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo įstatymas, 16 str. 3 d.

¹³ Lietuvos Respublikos finansų ministro 1998-11-17 įsakymas Nr. 268 „Dėl mokestinės nepriemokos sumokėjimo atidėjimo arba išdėstymo taisyklių patvirtinimo“ (2004-05-13 įsakymo Nr. 1K-182 redakcija).

- ją sumokėjęs mokesčių mokėtojas turėtų didelių sunkumų vykdant kitus finansinius įsipareigojimus, o šios mokestinės nepriemokos sumokėjimo atidėjimas arba išdėstymas suteiktų jam galimybę stabilizuoti savo finansinę padėtį ir mokestinę nepriemoką sumokėti vėliau.

Dėl mokestinės nepriemokos atidėjimo ar išdėstymo mokesčių mokėtojas į vietos mokesčių administratorių kreipiasi prašymu, kuriame turi būti išdėstyti atidėjimo ar išdėstymo motyvai, taip pat:

- įsiskolinimo priežastys;
- informacija apie įsiskolinimus kitiems kreditoriams (tarp jų ir SODRAI);
- pageidaujamas mokestinės nepriemokos atidėjimo laikotarpis arba išdėstymo grafikas;
- atidedamos mokestinės nepriemokos dydis pagal mokesčius, išskiriant delspinigius ir baudas.

Su prašymu turi būti pateikiami papildomi tvarkoje nurodyti dokumentai.

Mokesčių administratoriui pritaikius šį MAĮ straipsnį, mokestinės nepriemokos atidėjimas įforminamas mokestinės paskolos sutartimi.

Priverstinių išieškojimo priemonių nepradėjimas arba stabdymas

Kitas VMI naudojamas mokestinės nepriemokos mažinimo būdas: mokesčių administratorius, vadovaudamasis protingumo ar ekonominio tikslingumo kriterijais, turi teisę savo iniciatyva ne pradėti arba stabdyti mokestinės nepriemokos priverstinio išieškojimo procedūras. Priverstinio išieškojimo procedūrų stabdymo laikotarpiu mokesčių mokėtojui skaičiuojami delspinigiai. Šiuo būdu stabdant mokestinės nepriemokos priverstinį išieškojimą, mokestinės nepriemokos priverstinio išieškojimo senatis nenutrūksta¹⁴.

Įsiskolinimo SODROS biudžetui sumokėjimo atidėjimas

SODROS administratorius valstybinio socialinio draudimo įmokų į SODROS biudžetą įsiskolinimo mokėjimą gali atidėti remdamasis Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto sudarymo ir vykdymo taisyklėse¹⁵ nustatyta tvarka. Taisyklėse numatyta, kad mokesčių mokėtojui įmokų įsiskolinimo sumokėjimo atidėjimas gali būti suteiktas, kai mokesčių mokėtojo finansiniai įsipareigojimai mažesni už jo turtą. Taisyklėse nustatyta, kad mokesčių mokėtojas, norėdamas gauti įmokų atidėjimą, turi pateikti:

¹⁴ Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo (2004-04-13 Nr. IX-2112) 108 str. nenustatyti mokestinės nepriemokos priverstinio išieškojimo senaties nutrūkimo pagrindai, todėl stabdant ar nepradedant mokestinės nepriemokos priverstinio išieškojimo veiksmų pagal šio įstatymo 110 str. 3 d., mokestinės nepriemokos priverstinio išieškojimo senatis nenutrūksta.

¹⁵ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005-06-14 nutarimu Nr. 647 patvirtintų Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto sudarymo ir vykdymo taisyklių 61-66 p.

- motyvuotą prašymą, kuriame turi nurodyti įmokų įsiskolinimo priežastis, būsimą veiklą, turinčią pagerinti mokesčių mokėtojo finansinę būklę, įmokų įsiskolinimo gražinimo grafiką;
- paskutinio ataskaitinio laikotarpio veiklos finansinę ataskaitą.

Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto sudarymo ir vykdymo taisyklėse savarankiškai dirbantiems asmenims, mokantiems valstybinio socialinio draudimo įmokas už save, numatytos supaprastintos sąlygos atidėti įmokų įsiskolinimo SODRAI sumokėjimą. Šie asmenys, norėdami pasinaudoti tokia mokėjimo lengvata, SODROS administratoriui turi pateikti motyvuotą prašymą, kuriame turi nurodyti įmokų įsiskolinimo priežastis ir jo gražinimo grafiką.

Įmokų įsiskolinimo SODRAI sumokėjimo atidėjimas įteisinamas su mokesčių mokėtoju sudarant valstybinio socialinio draudimo įmokų įsiskolinimo sumokėjimo atidėjimo sutartį.

Išsamus VMI ir SODROS administratoriaus taikomų mokestinių nepriemokų ir įmokų įsiskolinimo mokėjimo lengvatų palyginimas pateikiamas 2 ataskaitos priede.

Pavyzdys

Jungtinės Karalystės mokesčių administratoriaus praktikoje naudojama mokestinės nepriemokos išieškojimo priemonė yra mokestinių kreditų pasirašymas su mokesčių mokėtoju.

Jungtinės Karalystės nacionalinės audito institucijos atlikto audito metu nustatyta¹⁶, kad nepriemokos išieškojimas padidėja iki 60 svaro centų vienam nesumokėtam svarui sterlingų, jeigu nepriemoką turintis mokesčių mokėtojas pasirašo savanorišką mokėjimo susitarimą su kreditoriais. Palyginimui: nustatyta, kad mokesčių mokėtojai pradėjus taikyti bankroto iškėlimo procedūrą atgaunami 4 svaro centai nesumokėtam svarui sterlingų. *Mokestinių kreditų sutarčių pasirašymas pagerina būsimus mokestinės nepriemokos išieškojimo rezultatus.*

Mokestinės nepriemokos ir įmokų įsiskolinimo mokėjimo lengvatų taikymas, auditorių nuomone, yra teigiamas mokestinės nepriemokos ir įmokų įsiskolinimo valdymo būdas ir pažangi verslo tausojimo priemonių taikymo praktika.

Išnagrinėjus abiejų mokesčių administratorių faktinius mokėjimo lengvatų taikymo atvejus, nustatyta, kad abu mokesčių administratoriai, nors ir turėdami skirtingą veiksmų reglamentavimą, taiko iš esmės analogiškus mokestinės nepriemokos ir įmokų įsiskolinimo mokėjimo lengvatos modelius. VMI suteikiamos mokestinės paskolos atitinka SODROS administratoriaus taikomą įmokų įsiskolinimo sumokėjimo atidėjimą. Abiem atvejais skiriant mokėjimo lengvatą turi būti išnagrinėtos mokestinės nepriemokos ar įmokų įsiskolinimo priežastys, mokesčių mokėtojo finansinės ataskaitos, būsimą mokesčių mokėtojo veiklą, turinti pagerinti mokesčių mokėtojo finansinę būklę ir ateityje leisianti atsiskaityti su valstybe.

Esminis skirtumas tarp šių mokėjimo lengvatų taikymo yra mokesčių administratoriaus patiriamų sąnaudų kompensavimas už galimybę mokesčių mokėtojai naudotis mokėjimo lengvata: VMI už suteiktą mokestinę paskolą skaičiuoja palūkanas, kurių dydį nustato finansų ministras, atsižvelgdamas į vidutinę praėjusio kalendorinio ketvirčio aukciono būdu išleistų litais LR valstybės

¹⁶ Prieiga per internetą http://www.nao.org.uk/whats_new/0708/07081152.aspx

iždo vekselių metinės palūkanų normos svertinį vidurkį¹⁷; SODROS administratorius nei palūkanų, nei delspinigių už suteiktą išskolinimo sumokėjimo atidėjimą neskaičiuoja.

SODROS administratorius, atlikdamas įvairius mokesčių mokėtojų vertinimus prieš suteikdamas mokėjimo lengvatą, ruošdamas su ja susijusią dokumentaciją ir administruodamas suteiktos mokėjimo lengvatos gražinimą, patiria sąnaudas, kurios, nenustačius palūkanų už mokesčių mokėtojui suteiktą galimybę naudotis mokėjimo lengvata, nėra kompensuojamos.

SODROS administratoriui netaikant palūkanų už išskolinimo SODRAI sumokėjimo atidėjimą, nekompensuojamos administratoriaus patiriamos sąnaudos. Tai, kad už išskolinimo SODRAI sumokėjimo atidėjimą nereikia mokėti palūkanų, neskatina mokesčių mokėtojų trumpinti lengvatos taikymo laiką.

Priverstinių išieškojimo priemonių nepradėjimas arba stabdymas, taikomas VMI, valstybinio socialinio draudimo įmokų administravimo sistemoje panašiai reglamentuotos mokėjimo lengvatos neturi, tačiau išnagrinėjus mokesčių mokėtojų bylas nustatyta, kad SODROS administratorius pagal nusistovėjusią praktiką mokesčių mokėtojams prašant taip pat netaiko priverstinio išieškojimo priemonių einamųjų įmokų išskolinimui. Nepradedant ar stabdant mokesčių nepriemokos ar einamųjų įmokų išskolinimo priverstinio išieškojimo procedūras, delspinigius mokesčių mokėtojui skaičiuoja ir VMI, ir SODROS administratorius.

Pavyzdys

UAB X, aiškindama, kad išskolinimas SODRAI atsirado dėl sunkios įmonės finansinės padėties, įsipareigoja skolą sumokėti tam tikrais terminais. Mokesčių mokėtojo prašymas vizuotas specialistui, dirbančiam su šiuo mokesčių mokėtoju, ir vizoje nurodyta stebėti pateiktą atsiskaitymų grafiką, o jo nevykdant taikyti priverstinio išieškojimo priemones.

UAB Y atsiuntė garantinį raštą, kad šiuo metu negali atsiskaityti su SODRA, prašydama išdėstyti mokėjimus keliems mėnesiams į priekį. Padalinio vadovo vizoje, analogiškai ankstesniam pavyzdžiui, nurodoma kontroliuoti mokesčių mokėtojo rašte pateiktą įsipareigojimų vykdymą.

Išnagrinėjus mokesčių mokėtojų bylas nustatyta, kad einamųjų įmokų priverstinio išieškojimo procedūras SODROS administratorius nepradedą ar stabdo trumpiems laikotarpiais – nuo kelių savaičių iki kelių mėnesių. Pagrindinis mokėjimo lengvatos taikymas grindžiamas mokesčių mokėtojų veiklos ypatumais, kai atsiskaitymai su verslo partneriais vyksta vėliau, negu numatytas reikalavimas atsiskaityti su SODROS biudžetu. Tokios mokėjimo lengvatos skyrimas nėra reglamentuotas. Priimant sprendimą dėl tokios mokėjimo lengvatos suteikimo, iš mokesčių mokėtojų nereikalaujama dokumentų finansinei padėčiai atskleisti ir įrodyti galimybę atsiskaityti su SODROS biudžetu ateityje. Sprendimas taikyti šią lengvatą nebūtinai įforminamas dokumentais (nors pasitaiko išimčių, kai SODROS administratorius raštu informuoja mokesčių mokėtoją apie prašomos mokėjimo lengvatos suteikimą).

¹⁷ Lietuvos Respublikos finansų ministro 1998-11-17 įsakymu Nr. 268 (2004 -05-13 įsakymo Nr. 1K-182 redakcija) patvirtintos Mokesčių nepriemokos sumokėjimo atidėjimo arba išdėstymo taisyklės, 33 p.

Kai nėra SODROS administratoriaus taikomos einamųjų įmokų priverstinio išieškojimo priemonių nepradėjimo ar stabdymo lengvatos vertinimo ir skyrimo reglamentavimo, pažeidžiamas mokesčių mokėtojų lygiateisiškumo principas: mokesčių administratorius savo nuožiūra nusprendžia, ar suteikti mokėjimo lengvatą, ar ne, skirtingiems mokesčių mokėtojams taikomi skirtingi mokėjimo lengvatos taikymo terminai. Išnagrinėjus mokesčių mokėtojų bylas nustatyta atvejų, kad vieniems mokesčių mokėtojams tokia lengvata suteikiama remiantis pačių mokesčių mokėtojų nurodytais terminais, kitais atvejais mokesčių administratorius pats nustato, iki kokios datos taikyti šią lengvatą.

SODROS administratoriui taikant mokesčių mokėtojams įmokų įsiskolinimo mokėjimo lengvatas, kurios nėra reglamentuotos, mokesčių mokėtojams taikomi skirtingi mokėjimo lengvatos principai, galimas neskaidrus šių lengvatų taikymas.

Skirtingi mokesčių administratoriai taiko vienodus mokestinių nepriemokų ir įmokų įsiskolinimo mokėjimo lengvatų modelius, tačiau jų reglamentavimas skiriasi, arba atskiros lengvatų rūšys nereglamentuotos.

2.1.1. Mokestinių nepriemokų ir įmokų įsiskolinimo mokėjimo lengvatų taikymo trūkumai

Vertindami mokesčių mokėtojų prašymus sudaryti mokestinės paskolos sutartis VMI specialistai remiasi VMI nurodymais¹⁸, kuriuose aiškiai išskiriami vertinimo kriterijai ir jų apskaičiavimo taisyklės. Šiuose nurodymuose apibrėžti einamojo likvidumo, kritinio likvidumo, bendrojo likvidumo, įsiskolinimo, manevringumo koeficientai ir jų apskaičiavimo metodai. Taip pat nurodoma, kad vertinant mokesčių mokėtojo finansinę padėtį būtina ne tik atsižvelgti į faktiškai apskaičiuojamas įvairių koeficientų vertes ir lyginti jas su nustatytais teoriniais verčių rėžiais, bet ir gautus dydžius lyginti su Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės atitinkamo laikotarpio skelbiamais likvidumo ir finansinės rizikos koeficientų dydžiais, apskaičiuotais atitinkamos veiklos rūšies įmonėms (ūkio šakos statistiniais koeficientų vidurkiais).

SODROS administratorius nėra patvirtinęs vidaus tvarkos aprašų, reglamentuojančių mokesčių mokėtojo vertinimą priimant sprendimus dėl jo įsiskolinimo SODRAI sumokėjimo atidėjimo. SODROS administratoriaus specialistai, vertindami mokesčių mokėtojų prašymus, analizuodami jų finansinę padėtį, galimybę ateityje atsiskaityti su SODRA ir priimdami sprendimą dėl įsiskolinimo SODRAI sumokėjimo atidėjimo, nesiremia jokiais patvirtintais vertinimo rodikliais.

¹⁸ Valstybinės mokesčių inspekcijos prie LR finansų ministerijos 2001-10-18 raštas Nr. 12-06-9370 „Dėl mokesčių mokėtojo finansinės būklės priimant sprendimą dėl mokestinės nepriemokos mokėjimo atidėjimo vertinimo“.

Aiškesnį mokesčių mokėtojų vertinimo poreikį VMI lemia aiškiai apibrėžiama mokesčių mokėtojų grupė, kuriai VMI gali suteikti mokestinės nepriemokos sumokėjimo lengvatą – VMI mokestinės nepriemokos sumokėjimo atidėjimą (MPS) gali skirti tik tiems mokesčių mokėtojams, kurie, sumokėję nepriemoką, pakliūtų į keblią padėtį, arba tiems, kurie turi sunkumų vykdydami kitus finansinius įsipareigojimus, ir toks atidėjimas jiems leistų stabilizuoti savo finansinę padėtį. SODROS administratorius neapibrėžia, kokioje finansinėje padėtyje esantys mokesčių mokėtojai gali gauti išskolinimo SODRAI sumokėjimo atidėjimą.

Įsiskolinimo SODRAI sumokėjimo lengvatos skyrimą reglamentuojančiuose teisės aktuose nenumatyta, kokiems mokesčių mokėtojams ji gali būti taikoma, todėl yra rizika, kad ja gali naudotis ir su SODRA pajėgiantys atsiskaityti mokesčių mokėtojai.

Mokestinės nepriemokos priverstinio išieškojimo procedūrų nepradėjimo arba stabdymo¹⁹ taikymo terminas, reikalavimai mokesčių mokėtojams, norintiems pasinaudoti šia mokėjimo lengvata, ir išsamūs mokėjimo lengvatos skyrimo kriterijai nėra reglamentuoti teisės aktais. Nereglamentuotas ir šią mokėjimo lengvatą nustatančio MAĮ straipsnio taikymo įforminimas: nenumatyta suteikti šią lengvatą raštiškas įtvirtinimas. Mokesčių administratoriui nepradėjus arba sustabdžius mokestinės nepriemokos priverstinio išieškojimo procedūras pagal MAĮ 110 str. 3 d., mokestinės nepriemokos priverstinio išieškojimo senatis nenutrūksta.

Pavyzdys

Vilniaus apskrities valstybinė mokesčių inspekcija 2009 metais fiziniam asmeniui A sustabdė 13 735 Lt mokestinės nepriemokos priverstinio išieškojimo procedūrų taikymą 12,2 mėnesių.

Kauno apskrities valstybinė mokesčių inspekcija 2009 metais fiziniam asmeniui B sustabdė 30 000 Lt mokestinės nepriemokos priverstinio išieškojimo procedūrų taikymą 36 mėnesiams.

Marijampolės apskrities valstybinė mokesčių inspekcija 2009 metais fiziniam asmeniui C sustabdė 35 737 Lt mokestinės nepriemokos priverstinio išieškojimo procedūrų taikymą 36 mėnesiams.

Galimybė išieškoti mokestinę nepriemoką pavyzdyje nurodytiems mokesčių mokėtojams sutrumpėja tokiu laikotarpiu, kuriam apskrities valstybinė mokesčių inspekcija pritaikė MAĮ 110 str. 3 d.

Iš VMI prie FM pateiktų duomenų apie suteiktus mokestinės nepriemokos sumokėjimo atidėjimus nustatyta, kad per 2009 metus VMI pagal MAĮ 110 str. 3 d. stabdė ar netaikė priverstinio išieškojimo procedūrų 3 217 susidariusių mokestinių nepriemokų atvejų (nebuvo vykdomos beveik 200 mln. Lt vertės mokestinės nepriemokos priverstinio išieškojimo procedūros). Taikant šį MAĮ straipsnį už kiekvieną atidėtos mokestinės nepriemokos dieną apskaičiuojama 0,04 proc. delspinigių. Įvertinus faktinę šios mokėjimo lengvatos taikymo trukmę ir mokestinės nepriemokos dydį, už šią mokestinę nepriemoką mokesčių mokėtojai į valstybės biudžetą turėtų sumokėti beveik 8,5 mln. Lt delspinigių.

¹⁹ Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymas, 2004-04-13 Nr. IX-2112, 110 str. 3 d.

Remiantis MAĮ 97 str. 1 d., delspinigiai skaičiuojami ne ilgiau kaip 180 dienų²⁰ nuo mokesčių administratoriaus įgyjamos teisės taikyti priverstines mokestinės nepriemokos išieškojimo priemones (tokia teisė įgyjama kitą dieną po to, kai pasibaigia raginime nurodytas terminas, o jei raginimas nesiunčiamas – po 20 dienų nuo nepriemokos atsiradimo dienos²¹).

VMI 219 atvejų (7 proc. visų MAĮ 110 str. 3 d. taikymo atvejų) mokestinės nepriemokos priverstinio išieškojimo veiksnių stabdymą ar nepradėjimą taikė ilgesniam laikotarpiui negu įstatymo nustatyta tvarka skaičiuojami delspinigiai. Hipotetiškai apskaičiuota²², kad dėl delspinigių skaičiavimo termino baigtinumo mokesčių mokėtojams gali būti nepriskaičiuota 891 tūkst. Lt delspinigių, kas sudarytų beveik 12 proc. visų priskaičiuojamų delspinigių sumos.

Atlikus Vilniaus apskrities valstybinės mokesčių inspekcijos mokesčių mokėtojų bylų peržiūrą, nustatyta, kad nė vienoje iš peržiūrėtų bylų, priimant sprendimą nepradėti arba stabdyti priverstinio išieškojimo procedūras, neatlikti mokesčių mokėtojų vertinimo veiksmai. Skirtingai nei mokestinės paskolos suteikimo atveju, kur mokestinės paskolos suteikimo vertinimas yra papildomai reglamentuojamas, taikant MAĮ 110 str. 3 d. neatliekami nei mokesčių mokėtojo finansinės būklės, nei turimos galimybės atsiskaityti su valstybės biudžetu ateityje vertinimo veiksmai. Mokesčių mokėtojui pakanka pateikti prašymą netaikyti priverstinio išieškojimo priemonių. Būtina atkreipti dėmesį, kad taikant MAĮ 110 str. 3 d. VMI nedokumentuoja sprendimo taikyti šią mokėjimo lengvatą. Audito metu nustatyta, kad mokesčių administratorius šios lengvatos taikymo neįformina atskiru dokumentu. Taigi atidedamo atsiskaitymo su biudžetu sąlygos neapibrėžiamos.

Pavyzdys

2009 m. UAB Z reguliariai siunčia Vilniaus apskrities valstybinei mokesčių inspekcijai „įsipareigojimus“, kuriuose iki VMI sprendimo nurašyti nepriemoką iš banko sąskaitų įsipareigoja sumokėti susidariusią nepriemoką per ateinančią mėnesį kas savaitę lygiomis dalimis. Mokėtojo byloje nėra papildomų vertinimų, sprendimų dėl tokio mokesčio atidėjimo, tačiau šiam mokesčių mokėtojui pritaikyta MAĮ 110 str. 3 d.

UAB H 2009-08-18 Vilniaus apskrities valstybinei mokesčių inspekcijai pateikė prašymą išdėstyti nepriemokos (15 946,36 Lt) sumokėjimą per 12 mėn. Prašyme mokėtojas pateikia 9 mėn. mėnesines apyvartas, nurodo vidutines mėnesines išlaidas. Mokėtojo byloje vertinimo dokumentų dėl mokėjimo lengvatos mokėtojui suteikimo nepateikta, nėra skaičiavimų dėl mokėtojo mokumo bei galimybės atsiskaityti su valstybės biudžetu ateityje, nėra įforminto dokumento dėl mokėjimo lengvatos suteikimo. Mokėtojui suteikta mokėjimo lengvata 11,4 mėn. terminui, todėl beveik pusę mokėjimo lengvatos taikymo laikotarpio mokėtojui nebuvo skaičiuojami delspinigiai.

Stabdant priverstinio išieškojimo procedūras ar jų nepradedant mokesčių mokėtojams nenustatytas aiškus mokėjimo lengvatos taikymo terminas, kai kuriais atvejais mokestinės nepriemokos sumokėjimas neužtikrinamas jokiais priemonėmis (turto areštu, įkeitimu, hipoteka ir pan.).

²⁰ Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymas, 2004-04-13 Nr. IX-2112, 98 str. 2 d.

²¹ Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymas, 2004-04-13 Nr. IX-2112, 105 str. 2 d.

²² Atsižvelgdami į mokestinės nepriemokos atsiradimo pagrindų terminus, skaičiavimui pasirinkome 200 dienų laikotarpį, laikydami, kad po jo delspinigių skaičiavimas mokesčių mokėtojui sustabdomas.

Nenustačius išsamaus mokestinių nepriemokų ir įmokų įsiskolinimo mokėjimo lengvatų reglamentavimo, taikant tam tikras mokėjimo lengvatų rūšis, sudaromos prielaidos valstybei negauti pajamų. Priverstinio išieškojimo procedūrų stabdymo ar nepradėjimo atveju nenustačius šios mokėjimo lengvatos skyrimo termino apribojimų, mokesčių mokėtojai neskatinami atsiskaityti su valstybe.

2.1.2. Mokestinių nepriemokų ir įmokų įsiskolinimo mokėjimo lengvatų apimtys

VMI 2007 m. sudarė 164 mokestinės paskolos sutartis, 2008 m. – 126, 2009 m. – 807.

2009 m. VMI stabdė ar netaikė priverstinio išieškojimo procedūrų 3 217 susidariusių mokestinių nepriemokų atvejų, tačiau nekaupė statistinių apyvartinių duomenų apie MAĮ 110 str. 3 d. taikymą ankstesniaisiais metais. Mokesčių administratorius neturi duomenų, kiek atvejų ir kokio dydžio mokestinės nepriemokos priverstinio išieškojimo procedūrų iki 2009 m. kasmet buvo nepradedama arba stabdoma. 2007 m. pabaigoje tokių nepriemokų buvo 6 mln. Lt, 2008 m. pabaigoje – 8 mln. Lt, 2009 m. pabaigoje padidėjo net iki 101 mln. Lt. Poreikį kaupti statistinę informaciją apie šio straipsnio taikymą paskatino akivaizdus taikymo apimčių augimas ekonominės krizės laikotarpiu.

SODROS administratorius 2007 m. suteikė 596, 2008 – 725 ir 2009 m. – 1 645 įmokų įsiskolinimo mokėjimo atidėjimų. SODROS administratoriaus taikomas įmokų įsiskolinimo mokėjimo atidėjimų skaičius 2009 m. nedidėjo taip sparčiai kaip išaugo VMI sudaromų MPS skaičius: palyginti su 2008 m., MPS skaičius išaugo daugiau nei 6 kartus, o SODROS administratoriaus sudarytų atidėjimų sutarčių skaičius padidėjo daugiau nei 2 kartus.

1 lentelė. MPS, MAĮ 110 str. 3 d. ir SODROS administratoriaus atidėjimų apimtys 2007–2009 m.

Mokesčių administratorius	Lengvatos pavadinimas	2007 m.		2008 m.		2009 m.	
		Vnt.	Suma (tūkst. Lt)	Vnt.	Suma (tūkst. Lt)	Vnt.	Suma (tūkst. Lt)
VMI	MPS	164	4 866	126	8 087	807	163 347
	MAĮ 110 str. 3 d.	n. d.*	n. d.	n. d.	n. d.	3 217	199 124
SODRA	Atidėjimai	596	2 226	725	1 627	1 645	14 433

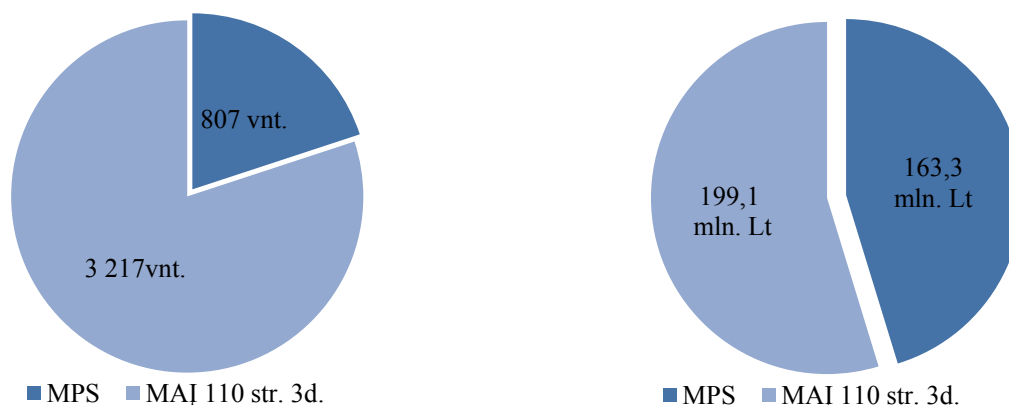
* n. d. – nėra duomenų.

Šaltinis – pagal VMI ir SODROS administratoriaus duomenis

2009 m. VMI gavo 1644 mokesčių mokėtojų prašymus sudaryti mokestinės paskolos sutartis: 583 fizinių asmenų prašymus ir 1061 juridinių asmenų prašymą. Bendra prašymų sudaryti MPS suma – 322,7 mln. Lt. Mokesčių administratorius patenkino 807 (49 proc.) prašymus ir sudarė MPS. Sudarytų MPS suma – 163,3 mln. Lt (50,6 proc. prašymų sumos).

2009 m. VMI gavo 3 499 prašymus neišieškoti ar stabdyti mokestinės nepriemokos išieškojimą remiantis MAĮ 110 str. 3 d. Bendra kreipimūsi suma – 224,3 mln. Lt. VMI patenkino 3 217 (92 proc.) tokių prašymų (patenkinta 89 proc., arba 199,1 mln. Lt prašymų sumos).

6 pav. 2009 m. suteiktų mokestinių paskolų (MPS) ir mokesinės nepriemokos priverstinio išieškojimo procedūrų stabdymo arba nepradėjimo (MAĮ 110 str. 3 d.) santykis

Šaltinis - VMI prie FM

SODROJE prašymų atidėti įmokų įsiskolinimo mokėjimą skaičius 2007–2009 m. laikotarpiu išaugo 3 kartus, bet patenkinamų prašymų procentas padidėjo tik 3 procentiniais punktais. Kasmet patenkinama vidutiniškai daugiau kaip 80 proc. prašymų atidėti įmokų įsiskolinimo mokėjimą. Bendra įmokų įsiskolinimo mokėjimo atidėjimų sutarčių suma nuo 2007 m. iki 2009 m. išaugo daugiau nei 6 kartus.

2 lentelė. SODROS gautų ir patenkintų įmokų įsiskolinimo išieškojimo atidėjimo prašymų santykis

	2007 m.	2008 m.	2009 m.
Gauta prašymų atidėti skolos išieškojimą, vnt.	728	956	1851
Patenkinta prašymų dėl skolos išieškojimo atidėjimo, vnt.	596	725	1645
Patenkinta prašymų dėl skolos išieškojimo atidėjimo, proc. nuo pateiktų prašymų.	82	76	89

Šaltinis – SODROS administratorius

Vertinant mokesčių administratorių patenkinamų prašymų santykį su pateiktais prašymais suteikti vienokio ar kitokio pobūdžio mokėjimo lengvatą, išryškėja tendencija, kad smulkesnį ir aiškesnį reglamentavimą turinčios mokėjimo lengvatų rūšys suteikiamos mažesniu procentu negu tos lengvatos, kurios aiškiai apibrėžtų kriterijų neturi. 2009 m. patenkintas kas antras mokesčių mokėtojų prašymas sudaryti MPS, o prašymai netaikyti arba stabdyti priverstinio išieškojimo procedūras ir SODROS įmokų įsiskolinimo mokėjimo atidėjimų prašymai patenkinti 89 proc. Audito metu nustatyta, kad nedetaliai reglamentuotos SODROS administratoriaus taikomos mokėjimo lengvatos nutraukiamos beveik dvigubai dažniau negu VMI taikomos lengvatos: SODROS valdybos Vilniaus skyriuje nutraukta 22 proc. 2009 m. sudarytų atidėjimo sutarčių, Vilniaus apskrities valstybinė mokesčių inspekcija 2009 m. nutraukė 12 proc. mokestinių paskolų sutarčių.

Didesnė VMI mokesinės nepriemokos mokėjimo lengvatos dalis suteikiama pagal įstatymo straipsnį, kurio taikymas neapibrėžtas, skyrimo kriterijai nenumatyti, mokesčių mokėtojo įsipareigojimai neišforminami dokumentu.

Suteikiant mokestinės nepriemokos ir įmokų įsiskolinimo sumokėjimo lengvatas, kurių taikymas aiškiai nereglamentuotas, yra rizika, kad pagalba suteikiama mokesčių mokėtojams, kurie turi galimybių atsiskaityti su valstybe.

Mokesčių mokėtojai, kuriems SODROS administratorius pritaikė einamųjų įmokų įsiskolinimo mokėjimo lengvatą, nepradėdamas ar stabdydamas priverstinio išieškojimo priemones pagal mokesčių mokėtojo įsipareigojimą atsiskaityti su SODRA vėliau, neišskiriami iš kitų SODROS skolininkų, todėl neįmanoma nustatyti, kokia apimtimi taikoma ši lengvata, nėra duomenų, kokią įtaką įsiskolinimo SODRAI dydžiui turi šios lengvatos taikymas.

Neišskiriant mokėjimo lengvatos einamosioms įmokoms taikymo atvejų iš visų SODROS skolininkų, negalima nustatyti lengvatos poveikio bendram mokestinės nepriemokos ir įmokų įsiskolinimo dydžiui.

2.2. Priverstinis mokestinės nepriemokos ir įmokų įsiskolinimo išieškojimas

VMI ir SODROS administratoriaus kai kurios taikomos priverstinio poveikio priemonės mokestiniams įsipareigojimams įvykdyti yra tokios pačios, tačiau jų taikymas laiko atžvilgiu skiriasi.

MAĮ 106 straipsnyje nurodytos priverstinės mokestinės nepriemokos išieškojimo priemonės:

- duodant kredito įstaigai nurodymą nurašyti mokestinės nepriemokos sumas iš asmens sąskaitos;
- pateikiant laiduotojui arba garantui reikalavimą įvykdyti mokesčių mokėtojo prievolę ir už mokesčių mokėtoją sumokėti mokestinę nepriemoką (jeigu mokestinės prievolės įvykdymas užtikrintas laidavimu arba garantija);
- duodant kredito įstaigai nurodymą nurašyti mokestinės nepriemokos sumas iš laiduotojo arba garanto sąskaitos, jeigu laiduotojas arba garantas nevykdo reikalavimo sumokėti;
- priimant sprendimą dėl priverstinio mokestinės nepriemokos išieškojimo iš mokesčių mokėtojo, laiduotojo arba garanto turto (sprendimą vykdo antstoliai *Civilinio proceso kodekso* nustatyta tvarka).

2007–2009 m. laikotarpiu VMI nepriėmė sprendimų išieškoti mokestinę nepriemoką iš laiduotojo ar garanto, jų sąskaitų ar turto. Kitų priverstinio poveikio priemonių taikymas ir jų rezultatai pateikiami 3 lentelėje.

3 lentelė. VMI priverstinio poveikio priemonių taikymas ir rezultatai 2007–2009 m. laikotarpiu

Priverstinio poveikio priemonė	2007 m.		2008 m.		2009 m.	
	mln. Lt	atv. Sk.	mln. Lt	atv. Sk.	mln. Lt	atv. Sk.
Priimti sprendimai išieškoti mokestinę nepriemoką iš banko sąskaitose esančių lėšų	309,6	16.469	513,3	23.288	518,8	19.408
Išieškota iš bankų sąskaitose esančių lėšų	212,2		337,9		248,3	
Rezultatas, proc.	68,5		65,8		47,9	
Priimti sprendimai išieškoti mokestinę nepriemoką iš turto	104,9	5.349	154,2	5.482	315,2	5.094
Išieškota ne ginčo tvarka iš turto	13		16		14	

Šaltinis – pagal VMI prie FM

SODROS biudžeto administratorius taiko griežtas priverstinio poveikio priemones iškart po įsiskolinimo susidarymo – vėliausiai po 12 kalendorinių dienų įsiskolinimas priverstinai gali būti išieškotas neinformavus mokesčių mokėtojo apie vykdomus priverstinius įsiskolinimo išieškojimo veiksmus. Toks priverstinių poveikio priemonių taikymas padidina įsiskolinimų išieškojimo rezultatyvumą.

SODROS išieškotas įsiskolinimas pagal priverstinio poveikio priemonių taikymą pateikiamas 4 lentelėje.

4 lentelė. SODROS administratoriaus priverstinio poveikio priemonių vykdymas 2007–2009 m.

Priverstinio poveikio priemonė	2007 m.		2008 m.		2009 m.	
	Draudėjų skaičius	Suma mln. Lt	Draudėjų skaičius	Suma mln. Lt	Draudėjų skaičius	Suma mln. Lt
Mokėjimo nurodymų pateikimas (sprendimas išieškoti mokestinę nepriemoką iš banko sąskaitoje esančių lėšų)	187 633	465,1	332 499	1 111,7	198 966	760,5
Išieškota taikant mokėjimo nurodymus		219,9		436,5		360,3
Rezultatas, proc.		47,3		39,2		47,4
Turto areštas	159	3,6	190	4,8	287	15
Realizuotas turtas*		10,0		7,5		2,9
Išieškojimo nukreipimas į darbo užmokesčių, pensiją, stipendiją ar pašalpą	4 315	3,1	2 445	2,5	1 331	1,9
Išieškojimas iš darbo užmokesčio, pensijos, stipendijos, pašalpos		1,2		1,0		0,3
Bankroto bylų iškėlimas	460	51,4	666	9,5	1 227	38,3
Gauta bankroto procedūrų metu		14,6		8,0		13,3

* Realizuoto turto sumos gali būti didesnės, nes einamaisiais metais gali būti realizuotas ankstesniais laikotarpiais areštuotas turtas.

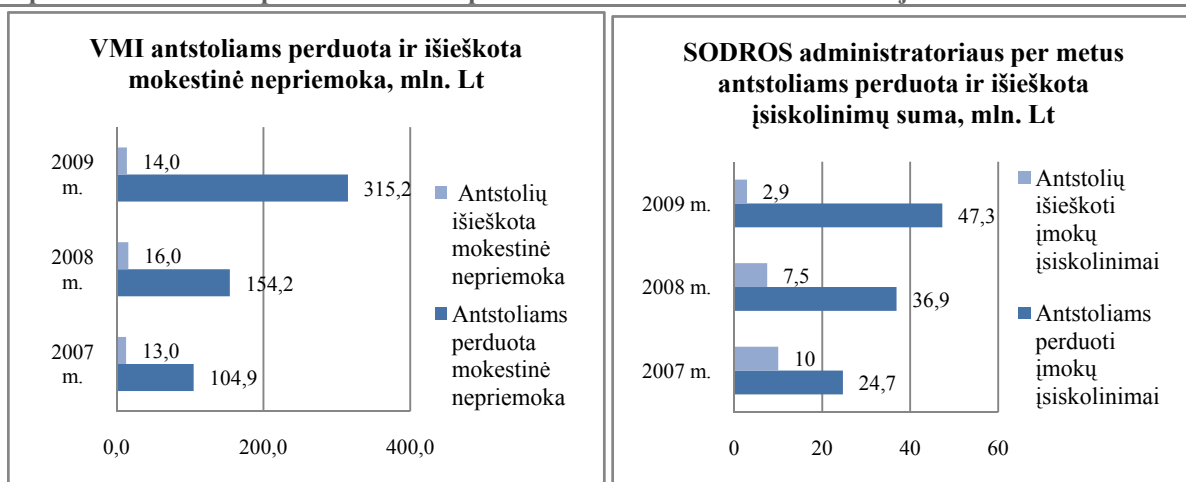
Šaltinis – SODROS administratorius

Efektyviausia SODROS administratoriaus taikoma priverstinio poveikio priemonė – mokėjimo nurodymo kredito įstaigai pateikimas. Taip gaunama apie 90 proc.²³ nesumokėtų įmokų, kurioms taikomos priverstinio poveikio priemonės. Pažymėtina, kad ši priverstinio poveikio priemonė pradama taikyti praėjus 5 dienoms nuo teisės išieškoti įmokas atsiradimo²⁴. Auditorių nuomone, tai rodo, kad kuo „jaunesnės“ skolos, tuo lengviau jas išieškoti, be to, efektyviausiai naudojami išieškojimo veiksams skirti ištekliai.

Operatyvus mokėjimo nurodymo teikimo priemonės taikymas, nepradedant kitų priverstinių poveikio priemonių, sumažina administratoriaus išlaidas.

Teisės aktuose nustatyta, kad mokestinių nepriemokų ir įmokų įsiskolinimo išieškojimą VMI ir SODROS administratorius gali perduoti antstoliams²⁵. Audituojamu laikotarpiu antstoliams perduodamų mokestinių nepriemokų ir įmokų įsiskolinimo sumos nuolat augo.

7 pav. Antstoliams per 2007–2009 m. perduotos mokestinės skolos ir išieškojimo dinamika

Šaltinis – pagal VMI ir SODROS administratoriaus pateiktą informaciją

5 lentelėje pateikiami mokestinių nepriemokų ir įmokų įsiskolinimo išieškojimo rezultatai, įvertinus ir skolų likučius.

²³ 4 lentelėje pateikiamų taikant mokėjimo nurodymus išieškotų sumų santykis su bendra išieškota suma taikant mokėjimo nurodymus, realizuojant turtą, išieškant iš darbo užmokesčio, pensijos, stipendijos, pašalpos bei gaunant bankroto procedūrų metu.

²⁴ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005-06-14 nutarimu Nr. 647 patvirtintos Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto sudarymo ir vykdymo taisyklės, 113 p.

²⁵ Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo įstatymas, 1991-05-21 Nr. I-1336 (2004-11-04 įstatymo Nr. IX-2535 redakcija), 17 str. 3 d. ir Mokesčių administravimo įstatymas, 106 str. 1 d. 4 p.

5 lentelė. Antstoliams perduotų mokestinių skolų išieškojimo rezultatai, mln. Lt

	2007 m.		2008 m.		2009 m.	
	VMI	SODROS administratorius	VMI	SODROS administratorius	VMI	SODROS administratorius
Mokestinės nepriemokos ar įmokos įsiskolinimo likutis	202	43,2	195	45,5	170	54,4
Per metus perduotų mokestinių nepriemokų, įmokų įsiskolinimo suma	104,9	24,7	154,2	36,9	315,2	47,3
Bendra perduota antstoliams mokestinė nepriemoka, įmokų įsiskolinimas	306,9	67,9	349,2	82,4	485,2	101,7
Per metus išieškota suma	13,0	10,0	16,0	7,5	14,0	2,9
Santykis per metus išieškotų sumų su bendra mokestine nepriemoka ar įmokų įsiskolinimu, proc.	4,2	14,7	4,6	9,1	2,9	2,9

Šaltinis – pagal VMI ir SODROS administratoriaus pateiktą informaciją

Nors VMI ir SODROS administratorius per 2007–2009 m. laikotarpį kiekvienais metais antstoliams perdavė vis daugiau mokestinių nepriemokų ir įmokų įsiskolinimo, tačiau jų išieškojimo rezultatai tuo laikotarpiu mažėjo: VMI antstoliams perduotos mokestinės nepriemokos išieškojimo rezultatas 2009 m. buvo 1,3 procentinio punkto blogesnis nei 2007 m., SODROS antstoliams perduoto įsiskolinimo išieškojimo rezultatai per tą laikotarpį sumažėjo net 11,8 procentinio punkto.

VMI kiekvienais metais perskaičiuoja ir VMI prie FM viršininko įsakymu patvirtina mokestinės nepriemokos priverstinio išieškojimo veiksmų išlaidų vidutinius tarifus ir minimalią išieškomą mokestinę nepriemoką²⁶. Taip pat yra patvirtinta Priverstinio išieškojimo išlaidų apskaičiavimo metodika²⁷. Minimali mokestinės nepriemokos išieškotina suma nustatoma siekiant, kad išieškojimo veiksmų sąnaudos neviršytų išieškotinos sumos, t. y. kad išieškojimo veiksmai būtų ekonomiškai tikslingi. Nustatant minimalias taikytinų priverstinio išieškojimo veiksmų sumas, 2007–2009 metais fiziniams ir juridiniams asmenims buvo išskiriami skirtingi mokestinės nepriemokos išieškojimo veiksmai. Atitinkamai pagal šiems veiksams tenkančias vidutines išlaidas buvo nustatoma minimali išieškotina mokestinė nepriemoka atskirai juridiniams ir fiziniams asmenims. 2010 m. balandžio mėnesį įsigaliojo naujas minimalios išieškomos sumos dydis, vienodas juridiniams ir fiziniams asmenims, kuris apskaičiuotas susumavus visų galimų VMI mokestinės nepriemokos išieškojimo veiksmų vykdymo išlaidas. Šis dydis net tris kartus viršija 2009 metais taikytąjį.

²⁶ Valstybinės mokesčių inspekcijos prie LR finansų ministerijos viršininko 2009-03-03 įsakymas Nr. V-64 „Dėl mokestinės nepriemokos priverstinio išieškojimo veiksmų vidutinių išlaidų tarifų patvirtinimo ir minimalios taikytinų priverstinio išieškojimo veiksmų išlaidų sumos nustatymo“.

²⁷ Valstybinės mokesčių inspekcijos prie LR finansų ministerijos viršininko 2004-05-12 įsakymu Nr. VA-92 patvirtinta Mokesčių mokėtojo mokestinės nepriemokos priverstinio išieškojimo išlaidų apskaičiavimo metodika.

Vadovaujantis Draudėjų skolų valstybinio socialinio draudimo fondui pripažinimo beviltiškumis ir jų nurašymo taisyklėmis²⁸, ekonomiškai nenaudinga išieškoti išsiskolinimo, kai jo suma neviršija išieškojimo veiksmų sąnaudų. Šiose taisyklėse pateikiamas priverstinio išieškojimo veiksmų sąnaudų dydis. Nuo 2006 m., kada buvo patvirtintos šios taisyklės, sąnaudų dydžiai nebuvo perskaičiuoti. 2006–2010 m. laikotarpiu, kintant darbo užmokesčiui, kuris sudaro pagrindinę išieškojimo sąnaudų dalį, turėjo būti perskaičiuotos ir bendros priverstinio poveikio priemonių sąnaudos.

Lyginant VMI ir SODROS administratoriaus ekonomiškai naudingą išieškotiną sumą, 2010 m. VMI nustatyta minimali išieškotinos mokestinės nepriemokos suma beveik 10 kartų viršija SODROS administratoriaus nustatytą minimalią išieškotiną įmokų išsiskolinimo sumą.

Per didelių sąnaudų apskaičiavimas gali turėti įtakos mokestinės nepriemokos sumų pripažinimui beviltiškumis. Taip gali būti mažinamas bendros mokestinės nepriemokos dydis nurašant beviltiškas skolas, o ne gaunant pajamas, t. y. susigrąžinant nesumokėtus mokesčius.

VMI, nustatydamą bendrą minimalią išieškotiną mokestinės nepriemokos sumą, neatsižvelgia į atskiros priverstinio išieškojimo priemonės kainą. Todėl mažesnės mokestinės nepriemokos nei nustatyta minimali išieškotina mokestinės nepriemokos suma yra neišieškomos.

SODROS administratorius nuo 2006 m. neindeksavo minimalios išieškotinos įmokų išsiskolinimo sumos, todėl, pasikeitus ekonominei situacijai, šiuo metu gali būti neefektyviai naudojami žmogiškieji ir materialiniai resursai.

Atsižvelgiant į tai, kad kiekvienas mokestinės nepriemokos priverstinio išieškojimo veiksmas turi savo kainą, tikslinga pagal tai diferencijuoti minimalią išieškotiną mokestinę nepriemoką.

Audito metu apskaičiuota²⁹, kad mokesčių administratoriams bendrais veiksmais išieškant bendrą mokestinių nepriemokų ir įmokų išsiskolinimo sumą, mažesnę nei VMI nustatyta minimali išieškotina mokestinė nepriemoka, tačiau didesnę nei VMI nustatytos mokėjimo nurodymo bankams pateikimo sąnaudos, valstybė galėtų gauti beveik 1 mln. Lt, patirdama apie 50 tūkst. Lt šios išieškojimo priemonės taikymo sąnaudų.

²⁸ Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus 2006-07-25 įsakymu Nr. V-315 patvirtintos Draudėjų skolų valstybinio socialinio draudimo fondui pripažinimo beviltiškumis ir jų nurašymo taisyklės.

²⁹ Analizuoti atvejai, kai skolininkas turėjo mokestinę nepriemoką Vilniaus AVMI 2010-08-01 ir įmokų išsiskolinimą SODRAI 2010 m. I pusmetį.

Nedidelės mokestinės nepriemokos ir įmokų įsiskolinimai sudaro mažą bendros skolos dalį, tačiau galimas didelis jų išieškojimo efektyvumas. Bendri mokesčių administratorių nedidelių mokestinių nepriemokų ir įmokų įsiskolinimo išieškojimo veiksmai skatintų mokestinę drausmę.

Nėra bendros ekonomiškai naudingos minimalios išieškotinos mokestinės nepriemokos ir įmokų įsiskolinimo sumos, mokesčių administratoriai taiko skirtingas sumas, o tai neskatina bendrais, koordinuotais veiksmais ir mažesnėmis sąnaudomis siekti geresnio rezultato mažinant bendrą mokestinės nepriemokos ir įmokų įsiskolinimo sumą.

2.3. Mokestinių nepriemokų ir įmokų įsiskolinimo pripažinimas beviltiškais ir nurašymas

Mokestinės nepriemokos ir įmokų įsiskolinimo administravimą reglamentuojantys teisės aktai vienodai apibrėžia mokestinių nepriemokų ir įmokų įsiskolinimo pripažinimo beviltiškais sąlygas. Kaip beviltiška mokestinė nepriemoka ar įmokų įsiskolinimas gali būti pripažįstama ta dalis, kurios neįmanoma išieškoti dėl objektyvių priežasčių arba kurią priverstinai išieškoti netikslinga socialiniu ir (arba) ekonominiu požiūriu³⁰. Esminis skirtumas – SODROS administratorius, priėmęs sprendimą mokėtojo įmokų įsiskolinimą pripažinti beviltišku, ją nurašo³¹, o VMI beviltiškais pripažintų mokestinių nepriemokų iš biudžeto pajamų apskaitos dokumentų nenurašo, tačiau joms neteikia priverstinio išieškojimo pirmenybės ir į jas neatsižvelgia planuojant biudžeto pajamas³².

Teisės aktuose nustatyti mokestinės prievolės ir įmokų įsiskolinimo pasibaigimo pagrindai³³. Neįvykdytai mokestinei prievolei ar nesumokėtai įmokai pasibaigus esant tam tikriems pagrindams, jos nurašomos, nors valstybė pajamų negavo.

6 lentelėje pateikiame teisės aktuose apibrėžtas sąlygas, kurioms esant mokestinės nepriemokos ar įmokų įsiskolinimai pripažįstami beviltiškais ir mokestinės prievolės pasibaigusiomis.

³⁰ Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymas, 2004-04-13 Nr. IX-2112, 113 str. 1 d., Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005-06-14 nutarimu Nr. 647 patvirtintos Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto sudarymo ir vykdymo taisyklės, 107 p.

³¹ Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus 2006-07-25 įsakymu Nr. V-315 patvirtintos Draudėjų skolų valstybinio socialinio draudimo fondui pripažinimo beviltiškais ir jų nurašymo taisyklės, 16 p.

³² Valstybinės mokesčių inspekcijos prie LR finansų ministerijos viršininko 2004-05-12 įsakymu Nr. VA-92 patvirtintos Mokesčių mokėtojo mokestinės nepriemokos pripažinimo beviltiška, jos revizavimo ir apskaitos taisyklės, 11 p.

³³ Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymas, 2004-04-13 Nr. IX-2112, 93 str. 1 d., Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005-06-14 nutarimu Nr. 647 patvirtintos Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto sudarymo ir vykdymo taisyklės, 108-109 p.

6 lentelė. Mokestinių skolų pripažinimo beviltiškomis ir jų nurašymo reglamentavimo skirtumai

Sąlygos	Mokestinė nepriemoka (skola valstybės biudžetui)		Įmokų įsiskolinimas (skola SODROS biudžetui)	
	Beviltiška	Pasibaigusi	Beviltiškas	Pasibaigęs
Skolininkas miręs		x*		x
Nerasta turto (arba rastas turtas nelikvidus)	x		Skola neviršija 10 tūkst. Lt; Senesnė nei 5 metai; Turto nerasta 3 metus.	
Skolininkas likviduotas		x		x
Sunki fizinio asmens ekonominė (socialinė) padėtis	x		Skola senesnė nei 5 metai; Nerasta turto ar likviduojama veikla	
Skolos amžius/priverstinio išieškojimo senaties terminas		Išieškojimo senatis 5 metai		
Ekonomiškai nenaudinga išieškoti	x		x	
APSKAITYMAS	nenurašoma	nurašoma	nurašoma	nurašoma

* x – teisės aktuose nustatyta sąlyga.

Šaltinis – teisės aktai.

Visais išvardytais atvejais, nepriklausomai nuo mokestinės nepriemokos ar įmokų įsiskolinimo apskaitymo būdo ir sąlygų, bet koks mokestinės nepriemokos ar įmokų įsiskolinimo nepadengimas yra negautos planuotos pajamos, t. y. praradimai.

Dėl skirtingo nurašomų beviltiškų mokestinių nepriemokų ir įmokų įsiskolinimo reglamentavimo neįmanomas beviltiškų ir nurašytų pasibaigus mokestinei prievolei mokestinių nepriemokų palyginimas su įmokų įsiskolinimais, pripažintais beviltiškais ir nurašytais. Nesant bendros mokestinių nepriemokų ir įmokų įsiskolinimo nurašymo sistemos, galima neigiama įtaka valstybės ir SODROS biudžetų pajamų planavimui.

Valstybės biudžeto ataskaitų rinkinyje³⁴ skelbiama informacija apie valstybės biudžeto pajamų iš mokesčių surinkimą (1 VP forma). Nepriemokų pažyma yra vienas iš informacijos šaltinių, kuris naudojamas Valstybės biudžeto ataskaitų rinkiniui sudaryti, tačiau ji neskelbiama viešai, todėl informacija apie mokestinę nepriemoką visuomenei nepateikiama.

Nepriemokų pažymoje pateikiamoje mokestinėje nepriemokoje, pripažintoje beviltiška, kuriai neteikiama išieškojimo pirmenybė ir į kurią neatsižvelgiama planuojant biudžeto pajamas, įtraukiama³⁵ pagal MAĮ 113 str. 1 d. pripažinta beviltiška mokestinė nepriemoka. Informacija apie einamaisiais metais pripažintas beviltiškais mokestines nepriemokas nepateikiama.

³⁴ Lietuvos Respublikos finansų ministro 2010-01-29 įsakymas Nr. 1K-022 „Dėl valstybės biudžeto vykdymo ataskaitos, kitų kartu teikiamų ataskaitų ir savivaldybių biudžetų vykdymo ataskaitų rinkinių sudarymo taisyklių ir ataskaitų formų patvirtinimo“.

³⁵ Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Finansų ministerijos viršininko 2006-11-04 įsakymas Nr. V-324 „Dėl Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos viršininko 2003-08-21 įsakymo Nr. V-234 „Dėl nepriemokų pažymos formos pildymo ir pateikimo taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo“, 7 p.

Mokestinės prievolės, pasibaigiančios juridinio asmens likvidavimu, fizinio asmens mirtimi (jeigu nėra galimybės padengti iš palikimo) arba suėjus priverstinio išieškojimo senaties terminui, yra planuotų valstybės biudžeto pajamų praradimas. Beviltiškų skolų atsiradimas, kaip ir mokestinės prievolės pasibaigimas faktiškai negaunant mokestinių pajamų, mažina planuojamas gauti pajamas arba didina nuostolius dėl negautų pajamų. Minėtais pagrindais pasibaigusios mokestinės prievolės negaunant mokestinių pajamų į Nepriemokų pažymą neįtraukiamos.

7 lentelė. Nacionalinio biudžeto praradimai 2007–2009 m. dėl mokestinės nepriemokos pripažinimo beviltiška ar pasibaigusia mokesčine prievole, mln. Lt

Mokestinė nepriemoka	Viešinimas	2007	2008	2009
Beviltiška	Neskelbiama	72,4	26,5	25,7
Pasibaigusi	Neskelbiama	154	186,6	188,5

Šaltinis – pagal VMI prie FM informaciją

SODROS biudžeto rodiklių įstatymo³⁶ 1 priedėlyje SODROS biudžeto išlaidų grupėse tvirtinamos Neatgautinos ir abejotinai atgautinos sumos.

8 lentelė. SODROS biudžeto išlaidų grupė, kurioje apskaitomos nurašytos skolos, mln. Lt

Sąnaudų grupės	Viešinimas	2007	2008	2009
Išlaidos neatgautinoms ir abejotinai atgautinoms sumoms padengti:	skelbiamas	30,7	354,5*	142,8
Tarp jų Beviltiškos nurašytos skolos	neskelbiamas	1,4	2,4	1
Tarp jų Pasibaigusios nurašytos skolos	neskelbiamas	27,7	20,9	16,4

* - į šią sumą įtraukta 290 mln. Lt atidėjinių valstybinių socialinio draudimo senatvės ir invalidumo pensijų dalies išmokėjimui tiems šių pensijų gavėjams, kurie po pensijos paskyrimo laikotarpiu nuo 1995-01-01 iki 2002-12-31 turėjo draudžiamų pajamų, dėl kurių dydžio pagal tuo metu galiojusias Lietuvos Respublikos valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo nuostatas jiems buvo mokama ne visa paskirta valstybinė socialinio draudimo senatvės ar invalidumo pensija.

Šaltinis – pagal SODROS administratoriaus pateiktą informaciją

SODROS biudžeto vykdymo ataskaitos aiškinamajame rašte pateikiamas išskolinimų SODROS biudžetui išieškojimui taikytų priverstinio poveikio priemonių skaičius, per metus padengta įmokų išskolinimų suma, per metus nurašytų neįvykdytų įsipareigojimų dėl įmonių bankroto suma.

Informacija apie SODROS biudžeto pajamų praradimus dėl įmokų išskolinimo pripažinimo beviltiškais ar mokėjimo prievolės pasibaigimo yra viešai prieinama, tačiau skelbiama nedetalizuojant.

9 lentelėje pateikiame SODROS biudžeto ir nacionalinio biudžeto netekimus.

Nacionalinio biudžeto mokestinei nepriemokai nuo 2007 m. iki 2009 m. išaugus 70 proc. (žr. Ižangą), padidėjo ir mokesčių administratoriaus darbo apimtys. Tai yra viena iš priežasčių, kodėl mažėja mokestinės nepriemokos nurašymas kaip beviltiškos – santykinai nedidelės ir pagal

³⁶ Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto sandaros įstatymas, 2001-11-11 Nr. IX-547.

savo atsiradimo laikotarpį senos mokestinės nepriemokos neturi būti pirmiausia išieškamos tiek dėl mažo tokių mokestinių nepriemokų išieškojimo efektyvumo, tiek dėl žmogiškųjų išteklių trūkumo. Nei VMI, nei SODROS administratoriaus veikla nėra vertinama atsižvelgiant į beviltiškos ar pasibaigus mokestinei prievolei nurašomos skolos kitimą. Auditorių nuomone, vertinant mokesčių administratorių mokestinių nepriemokų administravimo efektyvumą ir rezultatyvumą reikėtų atsižvelgti ir į pasibaigus mokestinėms prievolėms nurašomų skolų dydžius, beviltiškomis skoloms išieškoti patirtas sąnaudas ir jos nurašymo iš apskaitos dydžius.

9 lentelė. SODROS ir nacionalinio biudžetų negautos pajamos dėl mokestinės skolos pripažinimo beviltiška ar pasibaigus mokestinei prievolei, mln. Lt

Metai	Biudžetai	Beviltiška skola	Pasibaigusi prievolė	Iš viso
2007	SODROS	1,4	27,7	255,5
	Nacionalinis	72,4	154	
2008	SODROS	2,4	20,9	236,4
	Nacionalinis	26,5	186,6	
2009	SODROS	1	16,4	231,6
	Nacionalinis	25,7	188,5	
Iš viso		129,4	594,1	

Šaltinis – pagal SODROS administratoriaus ir VMI pateiktą informaciją

Informacija apie gautinų mokestinių pajamų ar įmokų praradimus dėl mokestinių nepriemokų ar įmokų įsiskolinimo pripažinimo beviltiškais ar nurašymo yra prieinama suinteresuotiems informacijos vartotojams, tačiau viešai ji visa neskelbiama. Neatskleidžiant visos informacijos visuomenei apie mokesčių mokėtojų mokestinę nepriemoką ar įmokų įsiskolinimą, mokesčių mokėtojai neturi realios informacijos apie mokesčių administratorių veiksmus administruojant mokestinę nepriemoką ir įmokų įsiskolinimą bei skolininkų neįvykdytas prievoles.

VMI mokesčių mokėtojo sumokėtas sumas įskaito pagal mokėjimo nurodytą nurodytą įmokos kodą³⁷. Vadovaujantis Mokesčių mokėtojo sumokėtų sumų įskaitymo taisyklėmis³⁸ pagal atitinkamą įmokos kodą sumokėta pinigų suma pradedama įskaityti nuo vėliausiai pagal apskaitos datą susidariusios to paties įmokos kodo ar pavadinimo mokėjimo prievolės, kurios mokėjimo terminas yra pasibaigęs iki įmokos sumokėjimo datos. Taip mokesčių administratoriui sudaryta galimybė nurašyti mokestinę prievolę kaip pasibaigusią suėjus priverstinio išieškojimo senaties terminui mokesčių mokėtojui vykdant veiklą.

SODROS administratorius įmokas įskaito vadovaudamasis Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.55 str. 2 d., t. y. pirmiausia įskaitoma mokėjimo prievolė, kurios gražinimo terminas suėjęs seniausiai.

³⁷ Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymas, 2004-04-13 Nr. IX-2112, 84 str. 1 d.

³⁸ Valstybinės mokesčių inspekcijos prie LR finansų ministerijos viršininko 2004-12-20 įsakymas Nr. VA-193 „Dėl mokesčių mokėtojo sumokėtų sumų įskaitymo taisyklių patvirtinimo“.

Nėra bendros sumokėtų sumų įskaitymo sistemos, VMI gali nurašyti mokesstinę prievolę kaip pasibaigusią net ir mokėtojai vykdančią veiklą, o tai gali turėti neigiamos įtakos nacionalinio biudžeto pajamų surinkimui.

Pažanga

VMI prie FM yra parengusi Mokesčių mokėtojo sumokėtų sumų įskaitymo ir mokėjimo prievolių dydžių skirtumo pagal patikslintas deklaracijas sutvarkymo taisyklių projektą, kuriame numatoma, kad pirmiausia bus padengiamos mokesčių prievolės, pradedant nuo anksčiausių pagal mokėjimo prievolės sumokėjimo datą susidariusių prievolių. Ši tvarka įsigalios VMI įdiegus naująją Mokesčių apskaitos informacinę sistemą.

3. Mokestinės nepriemokos ir įmokų įsiskolinimo išieškojimo sąnaudos

Audito metu, remdamiesi mokesčių administratorių pateikta informacija, apskaičiavome mokesčių nepriemokų ir įmokų įsiskolinimo išieškojimo padalinių veiklos efektyvumą, t. y. kokias sąnaudas patiria mokesčių administratoriai, išieškodami 100 Lt mokesstinę nepriemoką ar įmokų įsiskolinimą.

Apskaičiuojant sąnaudas, tenkančias vienam šimtui litų išieškotos mokesstinės nepriemokos ar įmokų įsiskolinimui, buvo įvertintos visų išieškojimo skyriaus darbuotojų³⁹ išlaidos, neatsižvelgiant į tai, kad dalis šių padalinių darbuotojų tiesiogiai mokesstinės nepriemokos ar įmokų įsiskolinimo neišieško. Kita vertus, nebuvo įvertintos kitų padalinių patirtos sąnaudos, susijusios su išieškojimo procedūromis⁴⁰. Išanalizavus VMI ir SODROS administratoriaus išieškojimo funkcijas atliekančių padalinių nuostatus, nustatyta, kad apskrities valstybinės mokesčių inspekcijos Nepriemokų išieškojimo skyriams priskirtos ir tos funkcijos, kurias SODROJE vykdo ne Įmokų išieškojimo skyriai, bet Draudėjų ir apdraustųjų skyriai (didžiuosiuose SODROS administratoriaus teritoriniuose skyriuose). Tačiau šiems darbuotojams tenkančios išlaidos į išieškojimo sąnaudas nebuvo įtrauktos. Visa tai įvertinus, SODROS administratoriaus išlaidos išieškant 100 Lt įsiskolinimą būtų dar didesnės.

³⁹ VMI – apskrities valstybinės mokesčių inspekcijos Nepriemokų išieškojimo skyrius, SODROS administratoriaus – teritorinių skyrių Įmokų išieškojimo skyrius.

⁴⁰ VMI – Apskaitos skyrius, Patikrinimų skyrius, SODROS administratoriaus – teritorinių skyrių Draudėjų ir apdraustųjų skyriai.

10 lentelė. VMI ir SODROS administratoriaus išieškojimą vykdančių padalinių sąnaudų ir išieškotų sumų palyginimas

	2007 m.		2008 m.		2009 m.	
	SODROS administratorius	VMI	SODROS administratorius	VMI	SODROS administratorius	VMI
Išieškojimo padalinių sąnaudos, tūkst. Lt	6 795,6	11 010,0	7 558,6	12 236,3	6 100,1	10 959,0
Išieškota suma, tūkst. Lt	246 170	849 557,9	453 065	1 065 928,1	394 809,3	854 143,1
Vidutinis darbuotojų skaičius	132	238,5	132	248,8	126	239,9
Sąnaudos, tenkančios išieškotai 100 Lt mokestinei nepriemokai ar įmokų įsiskolinimui, Lt	2,76	1,3	1,67	1,1	1,55	1,3

Šaltinis – pagal VMI ir SODROS administratoriaus pateiktus duomenis

Pagal 10 lentelėje pateiktus duomenis, 2007 m. VMI išieškojimas buvo daugiau nei du kartus efektyvesnis. 2008–2009 metais šis skirtumas tarp institucijų sumažėjo, tačiau VMI išieškojimo efektyvumas išliko geresnis.

Vadovaujantis teisės aktais⁴¹, SODROS administratorius ir VMI turi teisę abipusio susitarimo pagrindais perleisti Turto bankui įmonių, atitinkančių susitartus kriterijus, mokestinių nepriemokų reikalavimo teisę. SODROS administratorius 2007–2009 m. šia teise nesinaudojo.

VMI prie FM ir Turto bankas nustatė Mokestinių nepriemokų perleidimo Turto bankui kriterijus⁴²:

- įmonės turi neįvykdytų įsipareigojimų Turto bankui ir (ar) kitų neįvykdytų įsipareigojimų, kuriuos administruoja Turto bankas;
- įmonių mokestinės nepriemokos yra susidariusios iki teismo nutarties iškelti bankroto bylą;
- nėra ginčų dėl mokestinių nepriemokų, kurios susidarė iki teismo nutarties dėl bankrutuojančios įmonės kreditinių reikalavimų patvirtinimo dienos;
- mokestinės nepriemokos, susidariusios iki teismo nutarties dėl bankroto bylos iškėlimo įsiteisėjimo, įstatymų nustatyta tvarka yra patvirtintos kaip bankrutuojančios įmonės kreditinių reikalavimų suma;

⁴¹ Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo 1991-05-21 įstatymas Nr. I-1336 (2004-11-04 įstatymo Nr. IX-2535 redakcija), 29 str. 2 d. 12 p., Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymas, 2004-04-13 Nr. IX-2112, 33 str. 16 p.

⁴² Valstybinės mokesčių inspekcijos prie LR finansų ministerijos viršininko 2002-08-09 įsakymas Nr. 237a ir 2002-03-09 suderinimo lapas.

- kai kuriais atvejais, abiem institucijoms sutarus, gali būti perleidžiamos ir kitos mokesstinės nepriemokos.

Turto banko atlygis už skolų administravimą nustatomas Lietuvos Respublikos finansų ministro įsakymu kiekvienais metais tvirtinamoje Turto banko pajamų ir sąnaudų sąmatoje. 2008–2010 m. patvirtintas kompensuojamų sąnaudų dydis be pridėtinės vertės mokesčio sudaro 10,32 proc. nuo išieškotos sumos.

11 lentelė. VMI Turto bankui perduotų mokesstinių nepriemokų išieškojimo rezultatai, mln. Lt

	2007 m.	2008 m.	2009 m.
Perduotų mokesstinių nepriemokų likutis metų pradžioje	316,75	280,45	252,92
Per metus perduotų mokesstinių nepriemokų suma	52,89	35,76	123,76
Išieškota mokesstinių nepriemokų suma	16,98	6,48	4,85
Apskaičiuotas atlygis Turto bankui už mokesstinės nepriemokos išieškojimą	1,15	0,67	0,50
Apskaičiuotas pridėtinės vertės mokestis	0,21	0,12	0,10
Turto banko uždirbtos lėšos disponuojant mokesstinėmis nepriemokomis, skirtos atlygiui už šių skolų administravimą	0,158	0,088	0,003
Turto bankui realiai sumokėta suma (4+5-6)	1,20	0,70	0,59
Turto bankui sumokėtos sumos santykis su išieškota suma, proc. (7*100/3)	7,1	10,8	12,2
Išieškojimo rezultatyvumas, proc.(3 eil.*100/(1+2)eil.)	4,6	2,0	1,3

Šaltinis – VK pagal VMI informaciją

Turto bankui išieškojus mokesstinę nepriemoką, į biudžetą pervedama ne visa išieškota suma – ši suma mažinama Turto bankui nustatytu atlygiu ir priskaičiuotu pridėtinės vertės mokesčiu. Atlygis mažinamas Turto banko uždirbtomis lėšomis, gautomis disponuojant mokesstinėmis nepriemokomis. Uždirbtos lėšos 2007–2009 m. nesudarė nė 0,1 proc. nuo Turto bankui perleistos mokesstinės nepriemokos. Turto bankui sumokėtų sumų dalis nuo išieškotų sumų per 2007–2009 m. didėjo ir sudarė 2007 m. – 7,1 proc., 2008 m. – 10,8 proc., 2009 m. – 12,2 proc. išieškotos sumos.

Turto banko vykdomo mokesstinių nepriemokų išieškojimo rezultatyvumas yra nedidelis ir nuo 2007 m. iki 2009 m. sumažėjo 3,3 punkto (nuo 4,6 proc. iki 1,3 proc.).

Mokesčių administratoriai mokesstinių nepriemokų ir įmokų įsiskolinimo išieškojimo vykdymą gali perduoti antstoliams⁴³.

Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos teritoriniai skyriai dirba vadovaudamiesi teisingumo ministro įsakymu patvirtinta Sprendimų vykdymo instrukcija⁴⁴, kuri antstoliui, vykdančiam vykdomuosius dokumentus dėl pinigų sumų išieškojimo valstybės naudai, suteikia teisę atidėti visų vykdymo išlaidų apmokėjimą arba atleisti išieškotoją nuo šių išlaidų. 2009 m. už

⁴³ Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo 1991-05-21 įstatymo Nr. I-1336 (2004-11-04 įstatymo Nr. IX-2535 redakcija) 17 str. 3 d. ir Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymas, 2004-04-13 Nr. IX-2112, 106 str. 1 d. 4 p.

⁴⁴ Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2005-10-27 įsakymas Nr. 1R-352 „Dėl sprendimų vykdymo instrukcijos patvirtinimo“.

išieškavimo veiksmus antstoliams mokėjo ketvirtadalis Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos teritorinių skyrių (12 iš 47).

VMI su antstoliais pasirašo sutartis, kuriose numatyta, kad mokestinės nepriemokos išieškavimo išlaidas apmoka skolininkas. Kai išieškavimo vykdymas atšaukiamas VMI iniciatyva, mokestinė nepriemoka būna padengta iki vykdomųjų dokumentų perdavimo antstoliui arba panaikinami vykdomieji dokumentai, kuriuos pateikė VMI, išieškavimo išlaidas apmoka VMI. Jei VMI turi apmokėti antstoliui jo patirtas išlaidas, susijusias su mokestinės nepriemokos išieškavimu, atlygis antstoliui skaičiuojamas pagal teisingumo ministro įsakymu patvirtintoje Sprendimų vykdymo instrukcijoje nustatytus vykdymo išlaidų dydžius.

12 lentelė. 2007–2009 m. antstoliams už paslaugas sumokėtos sumos, tūkst. Lt

	2007 m.		2008 m.		2009 m.	
	SODROS administratorius	VMI	SODROS administratorius	VMI	SODROS administratorius	VMI
Antstoliams perduotų mokestinių skolų suma	24 664	104 941	36 891	154 201	47 266	315 179
Suma išieškotinių mokestinių nepriemokų, perduotų antstoliams, už kurių vykdymą buvo sumokėta	417,6	106,2	2 166,7	34,6	954,9	848,1
Antstoliams apmokėta vykdymo išlaidų	14,8	3,5	35,6	1,7	14,3	1,8

Šaltinis – VMI pateikta informacija

Mokestinių nepriemokų suma, už kurios išieškavimą 2007–2009 m. antstoliams turėjo sumokėti VMI, sudarė 0,2 proc. mokestinės nepriemokos, 2007–2009 m. perduotos antstoliams. Atlygis antstoliams sudarė 0,9 proc. išieškotinių mokestinių nepriemokų, už kurių vykdymą VMI mokėjo.

SODROS administratoriaus antstoliams perduotas išieškoti įmokų įsiskolinimas, už kurio vykdymą SODROS administratorius sumokėjo, sudarė 3 proc. 2007–2009 m. antstoliams perduoto įmokų įsiskolinimo. Už išieškotas sumas SODROS administratorius antstoliams sumokėjo 1,8 proc. atlygį.

VMI ir SODROS administratorius patiria nevienodo dydžio mokestinės nepriemokos ar įmokų įsiskolinimo išieškavimo sąnaudas. Išieškavimą vykdančių institucijų išieškavimo rezultatai yra nevienodi.

Tai, kad nėra bendros mokestinės nepriemokos ar įmokų įsiskolinimo išieškavimo sistemos, neskatina siekti geresnių mokestinės nepriemokos ir įmokų įsiskolinimo išieškavimo rezultatų.

4. Mokesčių administratorių bendradarbiavimas administruojant mokestines nepriemokas ir įmokų įsiskolinimus

Bendradarbiavimas tarp VMI ir SODROS administratoriaus numatytas tik mokesčių mokėtojų tikrinimo procese⁴⁵. Kitose mokesčių administravimo srityse mokesčių administratoriai nebendradarbiauja.

Audito metu Vilniaus apskrities valstybinėje mokesčių inspekcijoje išnagrinėjus 2009 m. nurašytas pasibaigus mokestinei prievolei mokestines nepriemokas nustatyta, kad 349 mokesčių mokėtojams buvo nurašyta daugiau kaip 17,3 mln. Lt mokestinė nepriemoka, kaip suėjus mokestinės nepriemokos priverstinio išieškojimo senaties terminui, tuo tarpu SODROS administratorius vykdė priverstinio išieškojimo veiksmus šių mokesčių mokėtojų atžvilgiu dėl įmokų įsiskolinimo. Audito metu nustatyta, kad nagrinėtu laikotarpiu iš minėtų mokesčių mokėtojų 290 turėjo tokią mokestinės nepriemokos ir įmokų įsiskolinimo sumą abiem administratoriams, kuri, esant bendrai mokesčių mokėtojų duomenų bazei, būtų mokesčių administratoriaus išieškoma, ir į nacionalinį ir SODROS biudžetą galėjo būti išieškota jau nurašytų 17,2 mln. Lt.

Žmogiškieji ir materialiniai ištekliai mokestinei nepriemokai nurašyti ir įmokų įsiskolinimams išieškoti naudojami ne pačiu efektyviausiu būdu, nes nėra bendros mokesčių mokėtojų duomenų bazės.

Mokesčių administratoriams taikant mokestinės nepriemokos ir įmokų įsiskolinimo išieškojimo veiksmus tam pačiam mokesčių mokėtojui, patiriamos didesnės išlaidos dėl funkcijų dubliavimo.

Audito metu nustatyta, kad du asmenys, kuriems Vilniaus apskrities valstybinė mokesčių inspekcija mokestinę nepriemoką pripažino beviltiška, tuo pačiu metu buvo sudarę su SODROS administratoriumi sutartis atidėti įmokų įsiskolinimo mokėjimą.

Pavyzdys

SODROS administratorius 2009-01-26 priėmė sprendimą atidėti fiziniam asmeniui 1126 Lt įmokos įsiskolinimo mokėjimą, tuo tarpu 2009-01-16 Vilniaus apskrities valstybinė mokesčių inspekcija sprendimu šio asmens 4563 Lt mokestinė nepriemoka buvo pripažinta beviltiška.

SODROS administratorius 2009-04-20 priėmė sprendimą atidėti fiziniam asmeniui 463 Lt įmokos įsiskolinimo mokėjimą, tuo tarpu 2009-04-29 Vilniaus apskrities valstybinės mokesčių inspekcijos sprendimu šio asmens 769 Lt mokestinė nepriemoka buvo pripažinta beviltiška.

Dėl to, kad nėra bendros duomenų bazės, mokesčių administratoriai naudoja skirtingus veiksmus to paties mokesčių mokėtojo atžvilgiu.

⁴⁵ Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos 2007-06-11 direktoriaus įsakymu Nr. V-247 patvirtintas Bendradarbiavimo su apskrities valstybine mokesčių inspekcija dėl draudėjų tikrinimų darbo procesų aprašymas.

Kai kuriose užsienio valstybėse taikoma kitokia mokesčių nepriemokų administravimo praktika, t. y. jas administruoja viena valstybės institucija.

Pavyzdys

Jungtinėje Karalystėje mokesčių nepriemokų administravimo funkcijas įgyvendina *HM Revenue and customs* (<http://www.hmrc.gov.uk/index.htm>). Ši institucija renka ir administruoja tiesioginius (pavyzdžiui, pajamų, kapitalo prieaugio, įmonių ir pan.) ir netiesioginius (pavyzdžiui, PVM, kuro pajamų, draudimo pajamų ir pan.) mokesčius, taip pat išmoka pašalpas (vaikų pašalpos, vaikų globos fondai, suteikia mokesčių paskolas, vykdo sienos apsaugą (muitinės funkcija), renka aplinkos mokesčius, nustato minimalų atlyginimo dydį, administruoja studentų paskolų grąžinimą. Pažymėtina, kad ši institucija buvo įkurta sujungus anksčiau buvusius du mokesčių administratorius. Tiek socialinio draudimo, tiek verslo mokesčiams taikoma tokia pati nustatyta atidėjimų sistema.

Nustatyta atvejų, kai dėl bendradarbiavimo tarp administratorių stokos, VMI suteikus mokesčių mokėtojui mokesstinę paskolą, SODRA tuo pačiu metu vykdė priverstinio išieškojimo veiksmus.

Audito metu nustatyta, kad iš 173 Vilniaus apskrities valstybinės mokesčių inspekcijos suteiktų mokesčių paskolų, 81 (47 proc.) atveju SODROS administratorius taikė priverstinio poveikio priemones: areštavo sąskaitas, siuntė mokėjimo nurodymus arba įsiskolinimo išieškojimą perdavė antstoliams.

Taigi susidaro situacija, kad mokesčių administratoriai tą patį mokesčių mokėtoją vertina skirtingai, o nacionalinis biudžetas, atsisakydamas biudžeto pajamų, jas netiesiogiai perleidžia SODROS biudžetui.

Dėl mokesčių administratorių bendradarbiavimo stokos administruojant mokesčines nepriemokas ir įmokų įsiskolinimus didėja mokesčines nepriemokas ir įmokų įsiskolinimo administravimo sąnaudos ir neužtikrinama bendra mokesčių mokėtojų mokesčines nepriemokas ir įmokų įsiskolinimo politika.

Lietuvos Respublikos Ministro Pirmininko tarnyba 2010-10-29 raštu Nr. 61-6004 informavo, kad, suprasdama mokesčių administravimo gerinimo, išieškojimo valstybės naudai sąnaudų mažinimo svarbą visų mokesčių administravimo procedūrų kontekste, yra įpareigojusi Socialinės apsaugos ir darbo ministeriją ir Finansų ministeriją 2011 m. II ketvirtyje parengti ir pateikti Lietuvos Respublikos Vyriausybei Valstybinio socialinio draudimo įstatymo ir Mokesčių administravimo įstatymo pataisas, kuriomis būtų gerinamas SODROS administravimas ir racionalizuotos įmokų į jį surinkimo procedūros ir sistema. Būsimo mokesčių ir įmokų administravimo modelio pasirinkimas priklausys nuo politinio apsisprendimo.

IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS

Išvados

1. Bendros mokestinės nepriemokos ir įmokų įsiskolinimo administravimo sistemos ir bendros duomenų bazės nebuvimas, nepakankamas mokesčių administratorių bendradarbiavimas neužtikrina bendros mokestinės nepriemokos ir įmokų įsiskolinimo administravimo politikos mokesčių mokėtojų atžvilgiu. (1 ir 4 dalys)

2. Mokesčių administratoriai taiko vienodus mokestinių nepriemokų ir įmokų įsiskolinimo mokėjimo lengvatų modelius, tačiau skiriantis jų reglamentavimui arba jo nesant mokesčių mokėtojams taikomi skirtingi mokėjimo lengvatos suteikimo principai. Galima neskaidraus mokėjimo lengvatų taikymo rizika. Nenustačius mokestinių nepriemokų ir įmokų įsiskolinimo mokėjimo lengvatų reglamentavimo ir jų skyrimo termino apribojimų, taikant tam tikras lengvatų rūšis, valstybė gali negauti pajamų, o mokesčių mokėtojai neskatinami vykdyti mokestinių įsipareigojimų. (2 dalis)

3. VMI 80 proc. mokestinės nepriemokos mokėjimo lengvatų suteikia pagal įstatymo straipsnį, kurio taikymas neapibrėžtas, nenustatyti išsamūs lengvatų skyrimo kriterijai, mokesčių mokėtojo įsipareigojimai neišforminami dokumentu. Taikant tokias mokėjimo lengvatas mokestinės nepriemokos priverstinio išieškojimo senatis nenutrūksta. Dėl šių priežasčių yra rizika dėl neskaidrių veiksmų suteikiant mokėjimo lengvatą. (2 dalis)

4. SODROS administratoriui nereikalaujant palūkanų už įsiskolinimo SODRAI sumokėjimo atidėjimą, nekompensuojamos patiriamos sąnaudos. Tai, kad už įsiskolinimo SODRAI sumokėjimo atidėjimą neskaičiuojamos palūkanos, mokesčių mokėtojų neskatina trumpinti lengvatos taikymo laiką. (2 dalis)

5. Nėra bendros ekonomiškai naudingos minimalios išieškotinos mokestinės nepriemokos ir įmokų įsiskolinimo sumos, mokesčių administratoriai taiko skirtingas sumas, o tai neskatina bendrais, koordinuotais veiksmais ir mažesnėmis sąnaudomis siekti geresnio rezultato mažinant mokestinę nepriemoką ir įmokų įsiskolinimą. Mažos skolos sudaro nedidelę visos mokestinės nepriemokos ir įmokų įsiskolinimo sumos dalį, tačiau galimas didelis jų išieškojimo efektyvumas. Šių skolų išieškojimas stiprina mokestinę drausmę. (3 dalis)

6. Išieškojimą vykdančių institucijų išieškojimo rezultatai yra nevienodi. Nesant bendros mokestinės nepriemokos ir įmokų įsiskolinimo išieškojimo sistemos sudėtinga pasiekti geresnių mokestinės nepriemokos ir įmokų įsiskolinimo išieškojimo rezultatų. (3 dalis)

7. Dėl skirtingo nurašomų beviltiškų mokestinių nepriemokų ir įmokų įsiskolinimo reglamentavimo neįmanomas beviltiškų ir nurašytų, pasibaigus mokestinei prievolei, mokestinių

nepriemokų palyginimas su įmokų įsiskolinimais, pripažintais beviltiškais ir nurašytais. Nėra bendros sumokėtų sumų įskaitymo sistemos, VMI gali nurašyti mokestinę prievolę kaip pasibaigusią net ir mokėtojui vykdant veiklą. Tai, kad nėra bendros mokestinės nepriemokos ir įmokų įsiskolinimo nurašymo sistemos, gali turėti neigiamos įtakos nacionalinio ir SODROS biudžetų pajamoms. (2 dalis)

8. Informacija apie gautinų mokestinių pajamų ar įmokų praradimus dėl mokestinių nepriemokų ir įmokų įsiskolinimo pripažinimo beviltiškais ar nurašymo yra prieinama suinteresuotiems informacijos vartotojams, tačiau viešai ji visa neskelbiama. Neatskleidžiant visos informacijos visuomenei apie mokesčių mokėtojų mokestinę nepriemoką ir įmokų įsiskolinimą, mokesčių mokėtojai neturi realios informacijos apie mokesčių administratorių veiksmus administruojant mokestinę nepriemoką ir įmokų įsiskolinimą bei skolininkų neįvykdytas prievoles. (2 dalis)

Rekomendacijos

Lietuvos Respublikos Vyriausybei:

Siekiant sumažinti mokestinę nepriemoką ir įmokų įsiskolinimą bei pagerinti jos administravimą, inicijuoti bendros mokestinės nepriemokos ir įmokų įsiskolinimo administravimo sistemos, apjungiančios mokesčių administratorių administruojamas mokestines nepriemokas ir įmokų įsiskolinimus, sukūrimą, numatant:

- vienodą taikomų mokestinių nepriemokų ir įmokų įsiskolinimo mokėjimo lengvatų reglamentavimą: nustatyti procedūras, konkrečius vertinimo kriterijus, mokestinių nepriemokų ir įmokų įsiskolinimo mokėjimo lengvatų suteikimo terminus (2 išvada);
- vienodą, pagrįstą ekonomiškai naudingos minimalios išieškotinos mokestinės nepriemokos ir įmokų įsiskolinimo apskaičiavimo metodiką. Diferencijuoti priverstinio poveikio veiksmų taikymą pagal mokestinės nepriemokos ir įmokų įsiskolinimo dydį (5 išvada);
- vienodą beviltiškų ir nurašomų mokestinių nepriemokų ir įmokų įsiskolinimo reglamentavimą, siekiant vienodai pripažinti, apskaičiuoti ir atskleisti mokestinės nepriemokos ir įmokų įsiskolinimo dydį (7, 8 išvados).

Iki bus sukurta bendra mokestinių nepriemokų ir įmokų įsiskolinimo administravimo sistema:

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijai:

Inicijuoti teisės aktų pakeitimus, nustatančius palūkanas už atidėtą SODROS įmokų įsiskolinimą (4 išvada).

Valstybinei mokesčių inspekcijai prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos:

Reglamentuoti mokestinės nepriemokos priverstinio išieškojimo veikslių stabdymo ar nepradėjimo priemonės taikymo atvejus, procedūras, vertinimo kriterijus, terminą, numatyti kontrolės procedūras, užtikrinančias mokestinės nepriemokos išieškojimą iki priverstinio išieškojimo senaties termino pasibaigimo (3 išvada).

Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybai prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos:

Reglamentuoti praktikoje taikomą einamųjų įmokų priverstinio išieškojimo procedūrų stabdymo ar nepradėjimo priemonę, numatant procedūras, vertinimo kriterijus, terminus (2 išvada).

6-ojo audito departamento direktorius

Rimantas Sanajėvas

Vyriausioji valstybinė auditorė

Kristina Vaivadienė

Valstybinio audito ataskaitos kopijos pateiktos:

Lietuvos Respublikos Vyriausybei,

Lietuvos Respublikos finansų ministerijai,

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijai,

Lietuvos Respublikos Seimo Audito komitetui.

PRIEDAI

Valstybinio audito ataskaitos
„Mokestinių nepriemokų administravimo
vertinimas“
1 priedas

Mokesčių mokėtojų atranka

Audito atrankai pasirinktas nestatistinis įvertinimo atrankos metodas. Mokesčių mokėtojų bylos peržiūrai atrinktos iš Vilniaus apskrities valstybinės mokesčių inspekcijos, kurioje, lyginant su kitų apskričių valstybinėmis mokesčių inspekcijomis, suteikiama daugiausia MPS ir didžiausias MAĮ 110 str. 3 d. taikymo atvejų skaičius (atitinkamai 21 ir 43 proc. visų MPS ir MAĮ 110 str. 3 d. taikymo atvejų). Kadangi audito metu taikyta palyginamoji analizė, tų pačių mokesčių mokėtojų bylos atrinktos ir Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos Vilniaus skyriuje. Siekiant atlikti palyginamąją analizę, peržiūrai atrinktos bylos tų mokesčių mokėtojų, kuriems:

- tuo pat metu mokestinės skolos sumokėjimo lengvatas taikė tiek VMI, tiek SODROS administratorius (iš Vilniaus apskrities valstybinės mokesčių inspekcijos suteiktų 173 mokestinių paskolų atrinkti 5 mokesčių mokėtojai, kuriems atidėjimai buvo suteikti ir Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos Vilniaus skyriuje);
- Vienas mokesčių administratorius taikė mokestinės nepriemokos ar įmokų įsiskolinimo sumokėjimo lengvatą, o kitas – priverstinio poveikio priemonės (iš 173 Vilniaus apskrities valstybinės mokesčių inspekcijos suteiktų mokestinių paskolų, 81 atveju SODROS administratorius taikė išieškojimo priemones, peržiūrai iš pastarųjų atsirinktos 5 mokesčių mokėtojų bylos);
- Mokesčių administratoriai pakartotinai taikė lengvatas (Vilniaus apskrities valstybinės mokesčių inspekcijos ir Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos Vilniaus skyriuje peržiūrai atrinktos 4 bylos, atitikusios ir kitus išvardintus pažymius);
- Mokesčių administratoriai suteikė mokestinių nepriemokų ar įmokų įsiskolinimo mokėjimo lengvatas, tačiau mokesčių mokėtojai nesilaikė šių lengvatų suteikimo sąlygų (iš Vilniaus apskrities valstybinės mokesčių inspekcijos suteiktų 173 mokestinių paskolų nutrauktos 20, iš kurių peržiūrai atrinktos 4 mokesčių mokėtojų bylos; Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos Vilniaus skyriuje pagal šį požymį atrinktos taip pat 4 bylos, atsižvelgiant į jų išsiskiriančią apimtį ir trukmę);
- Mokesčių administratoriai taikė akivaizdžiai pagal dydį, trukmę išsiskiriančias mokestinės nepriemokos ar įmokų įsiskolinimo mokėjimo lengvatas.

Valstybinio audito ataskaitos
„Mokestinių nepriemokų administravimo vertinimas“
2 priedas

Mokestinių nepriemokų ir įmokų įsiskolinimo atidėjimų palyginimas

Eil. Nr.	Palyginimo požymis	VMI	SODROS administratorius	
1.	Prašymo atidėti mokestinę nepriemoką ar įmokų įsiskolinimą teikėjas	Visi mokesčių mokėtojai.	Atskirai išskiriami fiziniai ir juridiniai asmenys.	
2.	Prašymo forma ir reikalingi dokumentai	Prašymas, kuriame turi būti nurodyta: <ul style="list-style-type: none"> • Įsiskolinimo priežastys; • Informacija apie įsiskolinimus kitiems kreditoriams (tame trape ir SODRA); • Pageidaujamas nepriemokos atidėjimo laikotarpis arba išdėstymo grafikas; • Atidedamos nepriemokos dydis pagal mokesčius, išskiriant delspinigius ir baudas. • Dokumentai, kuriuose būtų: • Rašytiniai laisvos formos paaiškinimai ar išsipareigojimai sumokėti mokestinę prievolę ateityje; • Įvairios sutartys, Ketinimo protokolai verslo planai, kuriais įrodoma galimybė atsiskaityti su biudžetu. • Dokumentai, kuriais pagrindžiama valstybės skola mokesčių mokėtojui. • Centrinio mokesčių administratoriaus nustatytos formos užpildytą anketą, ir jos duomenis patvirtinančius dokumentus. • Papildomi dokumentai mokesčių administratoriaus nuožiūra. 	Fiziniai asmenys Motyvuotas prašymas atidėti įmokų įsiskolinimo mokėjimą, kuriame nurodoma: <ul style="list-style-type: none"> • Įsiskolinimo priežastis; • Įsiskolinimo grąžinimo grafiką. 	Juridiniai asmenys Motyvuotas prašymas atidėti įsiskolinimo sumokėjimą, kuriame nurodoma: <ul style="list-style-type: none"> • Įsiskolinimo priežastis; • Būsimą veiklą, turinčią pagerinti mokesčio mokėtojo finansinę būklę; • Ataskaitinio laikotarpio veiklos finansinę ataskaitą; • Įsiskolinimo grąžinimo grafiką.
3.	Atidėjimo priežastis	Atidėjimas ar išdėstymas galimas tik tuomet, kai: <ul style="list-style-type: none"> • Nedelsiant sumokėjus mokestinę nepriemoką, mokesčių mokėtojo padėtis taptų kritiška; 	Nenurodoma.	

		<ul style="list-style-type: none"> Mokesčių mokėtojas turi didelių sunkumų vykdydamas savo kitus finansiniu išsipareigojimus ir mokesstinės nepriemokos atidėjimas ar išdėstymas leistų jam stabilizuoti savo finansinę būklę. 		
4.	Atidėjimo sąlygos	Sprendimas atidėti arba išdėstyti nepriemokos sumokėjimą gali būti priimamas tik tada, jei mokesčių mokėtojas kartu su prašymu pateikia dokumentus, įrodančius, kad jis turi realių galimybių sumokėti nepriemoką per prašomą atidėti ar išdėstyti nepriemoką laikotarpį.	Mokesčio išskolinimo mokėjimas gali būti atidėtas, jeigu mokesčio mokėtojo išsipareigojimai mažesni už jo turą.	
5.	Prašymus nagrinėja	Vietos mokesčių administratorius	Fiziniai asmenys	Juridiniai asmenys
			SODROS valdybos teritorinis skyrius	SODROS valdybos teritorinis skyrius, SODROS valdyba.
6.	Papildomos šalys dalyvaujančios sprendime atidėti mokesčių išskolinimą	Konkurencijos tarnyba, Europos Komisija, vadovaujantis Europos Komisijos 2006 m. gruodžio 15 d. reglamentu Nr. 1998/2006 dėl EB sutarties 87 ir 88 str. taikymo de minimis valstybės pagalbai	Konkurencijos taryba, Europos komisija (jeigu mokesčio mokėtojui pagal konsoliduotos Europos Bendrijos steigimo sutarties 88 str. taikomos Europos Sąjungos pagalbos taisyklės)	
7.	Mokestinio išskolinimo gražinimo termino nustatymas	Terminą siūlo mokesčių mokėtojas. Mokesčio administratorius gali sutrumpinti terminą savo nuožiūra.	Terminą siūlo mokesčių mokėtojas. Mokesčio administratorius patikslina gražinimo grafiką savo nuožiūra.	
8.	Sprendimo priėmimo terminai	Pagrindinis prašymų nagrinėjimo terminas – 30 d. (pateikus visus reikalingus dokumentus, įskaitant ir papildomai pareikalautus). Pareikalavus papildomų dokumentų, jų pateikimo terminas – 30 d. (galimybė pratęsti iki 60 d. prašymu, kurio nagrinėjimo terminas – 10 d.)	Fiziniai asmenys	Juridiniai asmenys
			20 dienų prašymo nagrinėjimui ir sutarties sudarymui.	20 darbo dienų nagrinėja teritorinis skyrius ir perduoda Valdybai.
9.	Galimybė kreiptis dėl mokesstinio išskolinimo atidėjimo prieš jam atsirandant	Galimybė kreiptis dėl atidėjimo prieš 20 dienų iki jai susidarant.	Nėra.	
10.	Išskiriami atidedamo mokesstinio išskolinimo dydžiai	Nėra.	Atidedant didesnę išskolinimo sumą negu 100 tūkst. Lt. numatytas papildomas atidėjimo svarstymas SODROS taryboje.	
11.	Palūkanos už atidėtą mokesčio nepriemoką	Palūkanų dydis nustatomas finansų ministro, atsižvelgiant į vidutinę praėjusio kalendorinio ketvirčio aukciono būdu išleistų litais LR išdo vekselių metinės palūkanų normos svertinį vidurkį. (2009 m. vidurkis – 7,83 proc. Šaltinis:	Palūkanų nėra.	

		http://www.finmin.lt/web/finmin/palukanos/vekseliai	
12.	Delspinigiai	Delspinigiai skaičiuojami nesumokėjus mokestinės paskolos palūkanų pagal mokestinės paskolos sutartį. Delspinigiai skaičiuojami tik palūkanoms. Nesumokėtai pagrindinei mokesčio įmokai taikomos padidintos palūkanos.	Delspinigiai skaičiuojami už pavėluotai sumokėtą mokestį (atsiradusią mokestinę nepriemoką). Delspinigiai gali būti atidėti, analogiškai kaip pati atsiradusi mokestinė nepriemoka (atskirai reglamentuojamas delspinigių atidėjimas). Atidėjus mokesčio išskolinimo sumokėjimą ir vėluojant pagal patvirtintą grafiką mokėti įmokas, delspinigiai neskaičiuojami.
13.	Mokestinio išskolinimo atidėjimo būdai	Nepriemoka gali būti: <ul style="list-style-type: none"> • Atidėta (visa nepriemokos suma sumokama nustatytą dieną); • sumokama dalimis per tam tikrą laiką pagal patvirtintą grafiką. 	Išskolinimo sumokėjimas gali būti atidėtas (tačiau nurodoma, kad reikalingas atidėto išskolinimo mokėjimo grafikas, taigi išskolinimas gali būti grąžinamas dalimis per tam tikrą laiką pagal patvirtintą grafiką).

Valstybinio audito ataskaitos
„Mokestinių nepriemokų administravimo vertinimas“
3 priedas

Rekomendacijų, pateiktų valstybinio audito ataskaitoje „Mokestinių nepriemokų administravimo vertinimas“ įgyvendinimo planas

Rekomendacija	Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija	Veiksmas / Priemonės / Komentarai	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas (data)
Siekiant sumažinti mokestinę nepriemoką ir įmokų išskolinimą bei pagerinti jos administravimą, inicijuoti bendros mokestinės nepriemokos ir įmokų išskolinimo administravimo sistemos, apjungiančios mokesčių administratorių administruojamas mokestines nepriemokas ir įmokų išskolinimus, sukūrimą, numatant vienodą taikomų mokestinių nepriemokų ir įmokų išskolinimo mokėjimo lengvatų reglamentavimą: nustatyti procedūras, konkrečius vertinimo kriterijus, mokestinių nepriemokų ir įmokų išskolinimo mokėjimo lengvatų suteikimo terminus.	Lietuvos Respublikos Vyriausybė	Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2011 metų veiklos prioritetuose, patvirtintuose Vyriausybės 2010-10-14 nutarimu Nr. 1448, yra numaćiusi parengti Valstybinio socialinio draudimo bei Mokesčių administravimo įstatymų pataisas, kuriomis būtų gerinamas valstybinio socialinio draudimo fondo administravimas ir racionalizuota įmokų į jį surinkimo sistema.	2011 m. II ketvirtis
Siekiant sumažinti mokestinę nepriemoką ir įmokų išskolinimą bei pagerinti jos administravimą, inicijuoti bendros mokestinės nepriemokos ir įmokų išskolinimo administravimo sistemos, apjungiančios mokesčių administratorių administruojamas mokestines nepriemokas ir įmokų išskolinimus, sukūrimą, numatant vienodą, pagrįstą ekonomiškai naudingos minimalios išieškotinos mokestinės nepriemokos ir įmokų išskolinimo apskaičiavimo metodiką. Diferencijuoti priverstinio poveikio veiksnių taikymą pagal mokestinės nepriemokos ir įmokų išskolinimo dydį.		Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2011 metų veiklos prioritetuose, patvirtintuose Vyriausybės 2010-10-14 nutarimu Nr. 1448, yra numaćiusi parengti Valstybinio socialinio draudimo bei Mokesčių administravimo įstatymų pataisas, kuriomis būtų gerinamas valstybinio socialinio draudimo fondo administravimas ir racionalizuota įmokų į jį surinkimo sistema.	2011 m. II ketvirtis
Siekiant sumažinti mokestinę nepriemoką ir įmokų išskolinimą bei pagerinti jos administravimą, inicijuoti bendros mokestinės nepriemokos ir įmokų išskolinimo administravimo sistemos, apjungiančios mokesčių administratorių administruojamas mokestines nepriemokas ir įmokų išskolinimus, sukūrimą, numatant vienodą beviltiškų ir nurašomų mokestinių nepriemokų ir įmokų išskolinimo reglamentavimą, siekiant vienodai pripažinti, apskaičiuoti ir atskleisti mokestinės nepriemokos ir įmokų išskolinimo dydį.		Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2011 metų veiklos prioritetuose, patvirtintuose Vyriausybės 2010-10-14 nutarimu Nr. 1448, yra numaćiusi parengti Valstybinio socialinio draudimo bei Mokesčių administravimo įstatymų pataisas, kuriomis būtų gerinamas valstybinio socialinio draudimo fondo administravimas ir racionalizuota įmokų į jį surinkimo sistema.	2011 m. II ketvirtis

Reglamentuoti mokesstinės nepriemokos priverstinio išieškojimo veiksnių stabdymo ar nepraėjimo priemonės taikymo atvejus, procedūras, vertinimo kriterijus, terminą, numatyti kontrolės procedūras, užtikrinančias mokesstinės nepriemokos išieškojimą iki priverstinio išieškojimo senaties termino pasibaigimo.	Valstybinė mokesčių inspekcija prie Finansų ministerijos	Parengti protingumo ar ekonominio tikslingumo kriterijų nustatymo bei jų taikymo, mokesčių administratoriui priimančiam sprendimą savo iniciatyva nepradėti arba sustabdyti mokesstinės nepriemokos priverstinio išieškojimo procedūras, taisykles.	2011-04-01
Inicijuoti teisės aktų pakeitimus, nustatančius palūkanas už atidėtą SODROS įmokų įsiskolinimą.	Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija	Teikti Vyriausybei Valstybinio socialinio draudimo įstatymo pataisas, numatančias socialinio draudimo įmokų administravimo racionalizavimą, įskaitant ir palūkanų už atidėtą socialinio draudimo įmokų įsiskolinimą nustatymą.	2011 m. II ketvirtis
Reglamentuoti praktikoje taikomą einamųjų įmokų priverstinio išieškojimo procedūrų stabdymo ar nepraėjimo priemonę, numatant procedūras, vertinimo kriterijus, terminus. Esant būtinybei, inicijuoti atitinkamų teisės aktų pakeitimus.	Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos	Teikti pasiūlymą Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai, kad Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto sudarymo ir vykdymo taisyklių 113 punkte įtvirtintų nuostatą apie priverstinio poveikio priemonių taikymą, numatant, kad priverstinis socialinio draudimo įmokų išieškojimas nepradedamas, jeigu draudėjas pateikia Fondo valdybos teritoriniam skyriui prašymą einamąsias įmokas už praėjusį mėnesį sumokėti iki nustatytos dienos, tačiau ne vėlesnės kaip iki einamojo mėnesio paskutinės darbo dienos.	2011 m. I ketvirtis